

Syftet med denna rapport är att ge förbunden i Facken inom industrin ett underlag som beskriver de ekonomiska förutsättningarna inför avtalsrörelsen 2025.

Ekonomiska bedömningar

Ett år kvar

21 mars 2024

Facken inom industrin (FI) är ett samarbetsorgan mellan de fackförbund inom industrin som omfattas av det så kallade industriavtalet. De fem förbunden är Sveriges Ingenjörer, Unionen, IF Metall, Svenska Livsmedelsarbetareförbundet samt GS (Facket för skogs-, trä- och grafisk bransch).

Rapporten finns att hämta på www.fackeninomindustrin.se

Förord

Syftet med rapporten ”Ekonomiska bedömningar – ett år kvar” är att ge de förtroendevalda i förbunden i Facken inom industrin ett underlag som beskriver de ekonomiska förutsättningarna inför avtalsrörelsen 2025.

När parterna inom industrin agerar måste de beakta att de har en lönenormerande roll på hela den svenska arbetsmarknaden. Det innebär att förbunden måste anlägga ett långsiktigt perspektiv och beakta de samhällsekonomiska förutsättningar som råder.

Upplägget av rapporten och de bedömningar som arbetsgruppen gör följer de resonemang och principiella förhållningssätt som redovisas i Facken inom industrins skrift ”Bästa möjliga – om lönebildning och samhällsekonomi”.

Rapporten inleds med arbetsgruppens sammanfattande bedömningar. Därefter följer sex kapitel som i tur och ordning behandlar ”Omvärlden”, ”Sveriges ekonomi”, ”Industrins konkurrenskraft”, ”Inflation”, ”Sysselsättning och arbetsmarknad” och ”Löner”.

Rapporten innehåller en omfattande mängd fakta. Som underlag har arbetsgruppen använt många olika källor, bland annat Konjunkturinstitutets ”Konjunkturläget december 2023”. Vi har också använt en hel del internationella källor, framför allt data och rapporter från OECD, Eurostat, ECB och IMF.

De bedömningar som arbetsgruppen gör i rapporten står rapportförfattarna själva för.

I arbetsgruppen som arbetat fram denna rapport har ingått Tobias Brännemo och Tobias Lundquist, Unionen, Jonathan Herlitz, IF Metall, Staffan Bjurulf och Albert Ohlin, Sveriges Ingenjörer, Karin Ewelönn, GS-facket, Martina Aksberg och Erica Sjölander, Facken inom industrin.

Erica Sjölander
Kanslichef
Facken inom industrin
21 mars 2024

Innehåll

1. Sammanfattande bedömningar	4
2. Omvärlden	6
2.1 Fortsatt dämpad global tillväxt.....	6
2.2 Bottenkänning i global tillverkningsindustri	8
2.3 Sammanfattning	9
3. Sveriges ekonomi	10
3.1 Svensk tillväxt i sidled	10
3.2 Ljusare tillväxtutsikter för 2025	12
3.3 Produktion och produktivitet.....	14
3.4 Sammanfattning	15
4. Industrins konkurrenskraft.....	16
4.1 Snabbare utveckling av svensk än västeuropeisk industriproduktion sedan pandemin.....	16
4.2 Snabbare ökningstakt av västeuropeiska arbetskraftskostnader 2023	18
4.3 Stora svängningar i växelkursen	19
4.4 Arbetskraftskostnader mätt i gemensam valuta.....	20
4.5 Lägre produktivitet 2023.....	21
4.6 Snabb återhämtning av kapacitetsutnyttjandet efter pandemin	22
4.7 Hög investeringskvot	22
4.8 God lönsamhet i svensk industri	23
4.9 Sverige tar marknadsandelar	25
4.10 Sammanfattning	26
Fördjupning - Storföretagsrapport fjärde kvartalet 2023	28
5. Inflation	32
5.1 Svensk inflation.....	32
5.2 Internationell inflation samt räntor	33
5.3 Prisutveckling ur företagens perspektiv	35
5.4 Prognoser	36
5.5 Sammanfattning	38
6. Sysselsättning och arbetslöshet	40
6.1 Arbetslösheten.....	40
6.2 Sysselsättning.....	42
6.3 Svagare arbetsmarknad väntas det kommande året.....	43
6.4 Sammanfattning	44
7. Löner	45
7.1 Industrins löneutveckling	45
7.2 Reallönerna vänder uppåt 2024.....	45
7.3 Industrin normerar.....	47
7.4 Sverige och Europa	47
7.5 Kollektivavtal i omvärlden.....	49
7.6 Sammanfattning	50

1. Sammanfattande bedömningar

Ekonomiska förutsättningar 2024

Starkt utgångsläge och goda förutsättningar att bibehålla konkurrenskraften

Svensk konkurrenskraft har tydligt stärkts jämfört med Västeuropa under de senaste åren. Sveriges relativa kostnadsläge har förbättrats sedan 2021. De svenska arbetskraftskostnaderna har ökat långsammare än i viktiga konkurrentländer det senaste året. Dessutom har industrins produktion och produktivitet utvecklats starkare i svensk industri jämfört med Västeuropa.

Lönsamheten har varit mycket god för många av Sveriges industriföretag de senaste åren. Industrins bruttovinstandel har sedan 2021 befunnit på avsevärt högre nivå än någon gång tidigare under industriavtalsperioden. Dessutom har den svenska exporten på senare år växt snabbare än exportmarknaderna, vilket innebär att Sverige tar marknadsandelar och ökar mer än viktiga konkurrentländer. Förutsättningarna är goda för att svensk industri även framöver ska kunna bibehålla eller stärka sin konkurrenskraft.

Lågkonjunktur men förbättrat läge andra halvåret

Global tillväxt visade på motståndskraft under 2023 trots åtstramande penningpolitik. Inflationstakten har minskat snabbt och styrräntorna i omvärlden förväntas börja sänkas under våren/sommaren. Den globala industriproduktionen har haft en svag utveckling och inte minst har tysk industri haft det motigt.

Sverige befinner sig i lågkonjunktur. Inflationschocken och den efterföljande kraftiga ränteuppgången har påverkat tillväxten negativt. Det är framför allt hushållen men också räntekänsliga sektorer som byggindustrin och dess leverantörer som påverkats mest negativt. Svensk exportindustri har samtidigt utvecklats relativt bra trots den sämre omvärldskonjunkturen. Sammantaget blev BNP-tillväxten 2023 svagt negativ. Det är en svag tillväxt historiskt sett men en klart lindrigare nedgång än vad som befarades under förra året.

Utvecklingen av svensk ekonomi väntas bli bättre under loppet av 2024. Både prognoser och framåtblickande indikatorer visar att en ljusning i konjunkturen är att vänta under året och framför allt in i 2025, när inflationen blir klart lägre än under de senaste åren och Riksbanken börjat sänka styrräntan. Lågkonjunkturen förväntas därmed bli relativt mild och inte så utdragen.

Försämring på arbetsmarknaden med ökad arbetslöshet

Utvecklingen på svensk arbetsmarknad har länge varit starkare än vad många förväntat sig med tanke på att ekonomin varit pressad på många håll. Under hösten 2023 kunde vi dock se att sysselsättningsökningen bromsade in och att arbetslösheten började stiga. I år väntas försvagningen fortsätta en tid för att sedan vända uppåt igen under de kommande åren.

Trots det sämre läget på arbetsmarknaden är efterfrågan på arbetskraft fortsatt stor och många företag har svårt att hitta personer att anställa till de lediga jobb som finns. Det gäller särskilt inom industrin.

Inflationen åter vid målet under 2024

Inflationstakten toppade i december 2022 och har sedan successivt fallit tillbaka under 2023 och närmar sig inflationsmålet. Det mesta pekar på att inflationen kommer ligga nära målet under andra halvåret 2024 och att den sedan kommer fortsätta ligga kvar där under 2025. De långsiktiga inflationsförväntningarna ligger i linje med Riksbankens inflationsmål.

En viktig faktor är hur räntorna kommer att utvecklas under perioden. Riksbanken har signalerat att det är möjligt att sänka räntan under året, kanske till och med redan under första halvåret. Räntesänkningar från Riksbanken kommer bidra till att sänka KPI-inflationen.

Reallönerna ökar 2024

Reallöneutfallet 2022 och 2023 mätt i årstakt var negativt. Aktuella prognoser pekar på att 2024 kommer bli ett år med reallöneökning till följd av att inflationstakten faller tillbaka. Det kommer vara ett viktigt utfall att ha med sig inför avtalsförhandlingarna 2025. Eftersom inflationen förväntas vara låg och räntesänkningar ligger i korten är möjligheten till reallöneökningar även kommande år stor.

Slutsats

Den uppväxling av löneökningstakten som gjordes senast jämfört med tioårsperioden 2013–2022 är rimlig att ha som fortsatt utgångspunkt inför 2025. En sådan löneökningstakt utgår från inflationsmålet och bidrar till att bibehålla en stark konkurrenskraft samtidigt som målet om ökade reallöner kan uppfyllas.

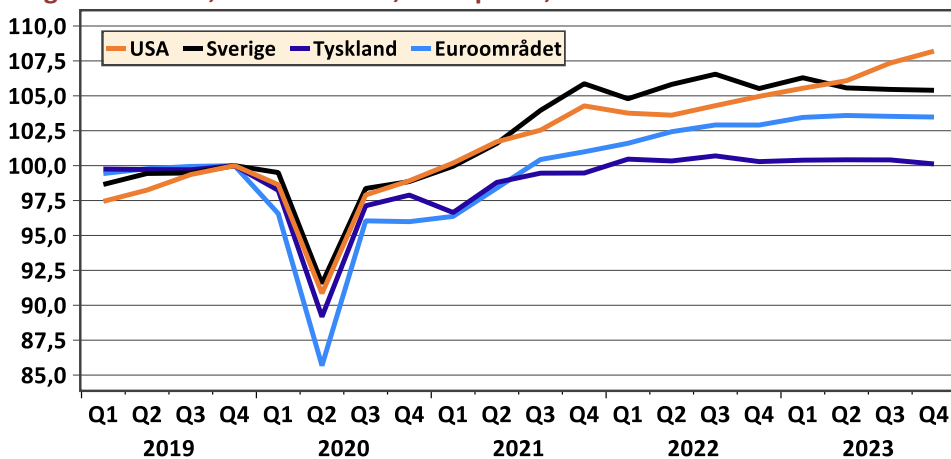
2. Omvärlden

I det här kapitlet görs en övergripande genomgång av den globala ekonomiska utvecklingen under de senaste åren. Fokus ligger främst på att beskriva utvecklingen av BNP-tillväxten i olika länder och delar av världen. För den framåtblickande analysen används prognoser från OECD.

2.1 Fortsatt dämpad global tillväxt

Den globala tillväxten var motståndskraftig under 2023 trots åtstramande penningpolitik och geopolitiska risker. Inflationen i världen minskar snabbt och förväntningarna på framtida styrräntor har tydligt skiftat ner. Nu kommunicerar många centralbanker att räntetoppen troligtvis är nådd och uttalanden från både Fed och ECB indikerar att sänkningar kan inledas till sommaren. Det är goda nyheter att perioden med hög inflation verkar lida mot sitt slut, men det finns även mörka moln på himlen. Geopolitiska spänningar i världen som förvärras riskerar att ha negativ påverkan på tillväxten och inflationen. Kriget i Ukraina och i Gaza fortsätter. Terrorattacker mot handelsfartyg i Röda havet har gjort att fraktbolag har behövt lägga om sina rutter för att undvika Suezkanalen. Det har ökat riskerna för leveransstörningar med stigande fraktkostnader och leveranstider, framför allt för handel från Asien till Europa. Detta har till exempel påverkat Europas bilindustri med pauser och omläggningar av produktionen. Under 2022 gick enligt OECD ungefär 15 procent av den globala sjöfartshandeln via Röda havet. Att ta den längre ruten runt Godahoppssudden ökar restiden med mellan 30-50 procent beroende på rutt. En ytterligare risk med detta är hur det kan påverka inflationen genom stigande fraktpriser. EU-kommissionen bedömer att de stigande fraktkostnaderna har en marginell påverkan på inflationen. Skulle det uppstå mer påtagliga och långvariga leveransstörningar kan effekten på priserna dock bli större.

Diagram 2.1 BNP, kvartalsciffror, fasta priser, 2019 Kv4=100

Källa: Eurostat, nationella källor och Macrobond

USA står ut som ett av länderna med den starkaste ekonomiska utvecklingen sedan pandemin. I USA har tillväxten varit stark även under 2023 med en BNP-ökning på 2,5 procent medan den har varit svagare i de flesta europeiska länder. Inflationen i USA är fortfarande över inflationsmålet på två procent men har minskat utan att arbetslösheten har ökat nämnvärt och befinner sig fortfarande på historiskt låga nivåer. USA:s ekonomi verkar vara på väg mot en mjuklandning. I euroområdet har utvecklingen inte varit lika god. Under 2023 stagnerade nästan tillväxten, mycket till följd av hushållens fallande köpkraft, minskad efterfrågan utanför EU och

åttstramande penning- och finanspolitik. Facit för 2023 blev en BNP-tillväxt med blyga 0,5 procent.

En anledning till den starkare utvecklingen i USA är att den amerikanska hushållskonsumtionen har ökat kraftigt på grund av kraftiga finanspolitiska stimulanser till hushållen under pandemin vilket även höjde sparandet. När inflationen steg kunde hushållen ta av sitt sparande för att fortsätta konsumera. Hushållens konsumtion i USA utgör en större andel av BNP än i europeiska länder vilket gör att effekten på BNP därmed blir större. Den amerikanska ekonomin är även mindre beroende av utrikeshandel jämfört med EU och har inte heller påverkats av kriget i Ukraina med den efterföljande energikrisen i samma utsträckning.

En annan orsak till den svaga utvecklingen i euroområdet är utvecklingen i Tyskland. Tyskland brukar kallas för Europas ekonomiska motor och utgör runt en fjärdedel av euroområdets BNP. Efter inledningen av kriget i Ukraina och den energikris som följde så har den tyska ekonomin drabbats extra hårt. Under 2023 stagnerade ekonomin med nolltillväxt. Flera faktorer hämmar den tyska tillväxten. Energitillväxten slår extra hårt mot den energiintensiva industrin. De tyska industriföretagen påverkas dessutom negativt av den svagare utvecklingen i Kina som efterfrågar färre tyska industriprodukter, inte minst bilar. Dessutom möter Tyskland och övrig europeisk fordonsindustri ökad konkurrens på elbilsmarknaden från Kina som pressar priserna. EU-kommissionen utreder nu att höja tullarna på elbilar från Kina, som i dag ligger på 10 procent. Det spekuleras i höjningar till uppemot 25 procent i slutet av 2024. En risk med det är att Kina svarar med egna tullar och att det leder till ett handelskrig. Även strukturella och politiska utmaningar i form av en regering som har svårt att komma överens sätter käppar i hjulen för den ekonomiska utvecklingen. Trots detta är arbetsmarknaden fortfarande relativt robust.

Kina befinner sig i en besvärlig ekonomisk situation med en dämpad inhemsk efterfrågan, minskade utländska investeringar, hög skuldsättning, deflation och en svag fastighetsmarknad. De brottas även med demografiska utmaningar med en allt äldre och krympande befolkning vilket leder till ett minskat arbetskraftsutbud. Den kinesiska fordonsindustrin går dock starkt där man nu är världsledande i produktion av elbilar. Kinas tillväxtmål för 2024 är oförändrat från föregående år på 5 procent.

Tabell 2.1 BNP-tillväxt

	2023	2024	2025
Världen	3,1	2,9	3,0
USA	2,5	2,1	1,7
Euroområdet	0,5	0,6	1,3
Tyskland	-0,1	0,3	1,1
Storbritannien	0,3	0,7	1,2
Sverige	-0,2	1,0	2,6
Kina	5,2	4,7	4,2
Japan	1,9	1,0	1,0

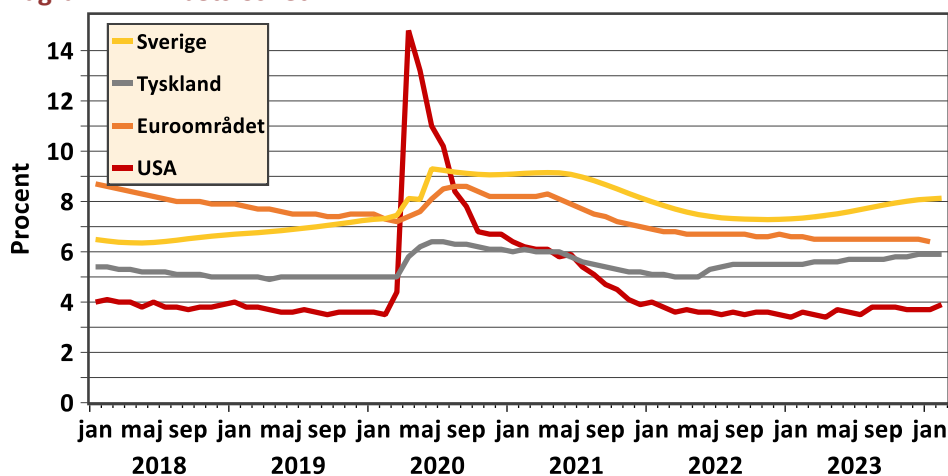
Källa: OECD (feb 2024) och KI (dec 2023)

OECD spår att den globala BNP-tillväxten fortsätter växa med runt tre procent per år under 2024 och 2025, se tabell 2.1. USA väntas ha en starkare utveckling än i euroområdet med en tillväxt på 2,1 procent 2024 och 1,7 procent 2025 jämfört med euroområdets 0,6 procent 2024 och

1,3 procent under 2025. Tillväxten i Kina förväntas mattas av till 4,7 procent under 2024 och 4,2 procent under 2025 medan svensk BNP väntas växa med 1,0 procent 2024 och 2,6 procent 2025.

Diagram 2.2 Arbetslöshet

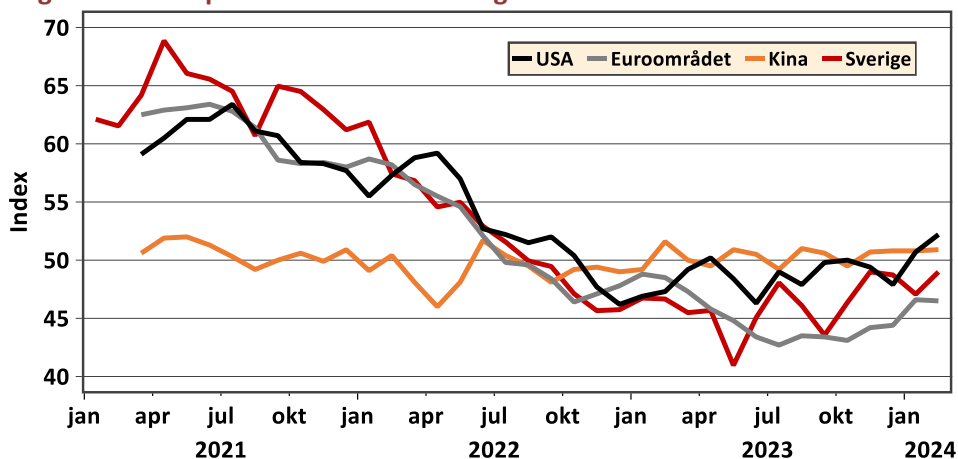
Källa: Eurostat, nationella källor och Macrobond

Arbetsmarknaderna i USA och i Euroområdet är fortsatt starka även om det syns tecken på en avmattning framöver. I euroområdet har arbetslösheten fortsatt sjunka till nya bottenrekordet 6,4 procent och i USA till strax under 4 procent. Arbetslösheten i Sverige och i Tyskland har däremot ökat under det senaste halvåret, i Sverige till över 8 procent och i Tyskland till runt 6 procent.

2.2 Bottenkänning i global tillverkningsindustri

Enligt inköpschefsindex går den europeiska industrikonjunkturen fortsatt trögt. Även om indextalet har börjat stiga något de senaste månaderna så ligger det en bra bit bort från tillväxtzonen. Det är framför allt tysk industri som fortsätter att vara ett sänke för europeisk industrikonjunktur. I USA har indexet vänt upp i januari och februari efter svagare avslutning i fjol medan de kinesiska utfallen fortfarande befinner sig kring 50-nivån utan att ta ordentlig fart.

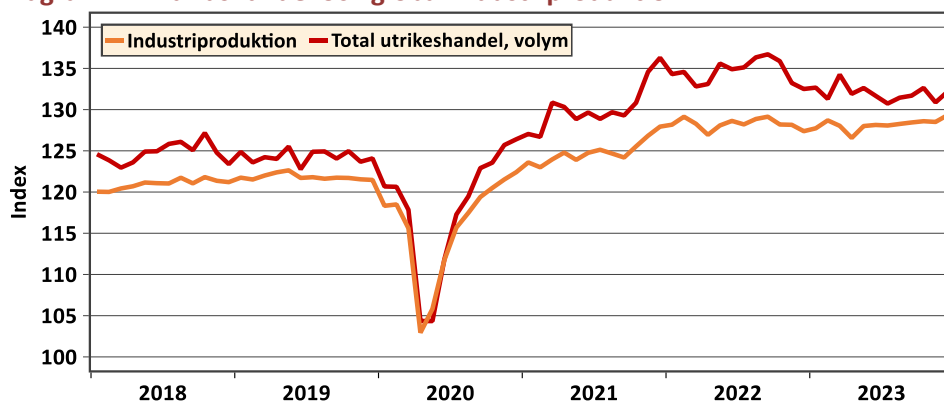
Diagram 2.3 Inköpschefsindex tillverkningsindustrin

Källa: S&P Global, Swedbank och Macrobond

Återhämtningen av den globala handeln och industriproduktionen återhämtade sig snabbt efter 2020. Under 2023 har den globala industriproduktionen stagnerat och världshandeln har minskat.

Diagram 2.4 Världshandel och global industriproduktion

Källa: CBP World Trade Monitor och Macrobond

2.3 Sammanfattning

Den globala tillväxten var motståndskraftig under 2023 trots åtstramande penningpolitik. Inflationen minskar snabbt och förväntningarna på framtida styrräntor i omvärlden har tydligt skiftat ner. Nu kommunicerar många centralbanker att räntetoppen troligtvis är nådd.

I USA har tillväxten varit stark under 2023 medan den har varit svagare i de flesta europeiska länder.

Enligt OECD väntas den globala BNP-tillväxten fortsätta växa med runt tre procent per år under 2024 och 2025. USA väntas ha en starkare utveckling än euroområdet med en tillväxttakt på 2,1 procent 2024 och 1,7 procent 2025 jämfört med euroområdets 0,6 procent 2024 och 1,3 procent 2025.

Geopolitiska spänningar i världen som förvärras riskerar att ha negativ påverkan på tillväxt och inflation.

Arbetsmarknaderna i USA och i euroområdet är fortsatt starka även om det finns tecken på avmattning. Arbetslösheten i Sverige och i Tyskland har däremot ökat något under det senaste halvåret.

Den globala industriproduktionen har stagnerat och världshandeln har minskat under 2023.

3. Sveriges ekonomi

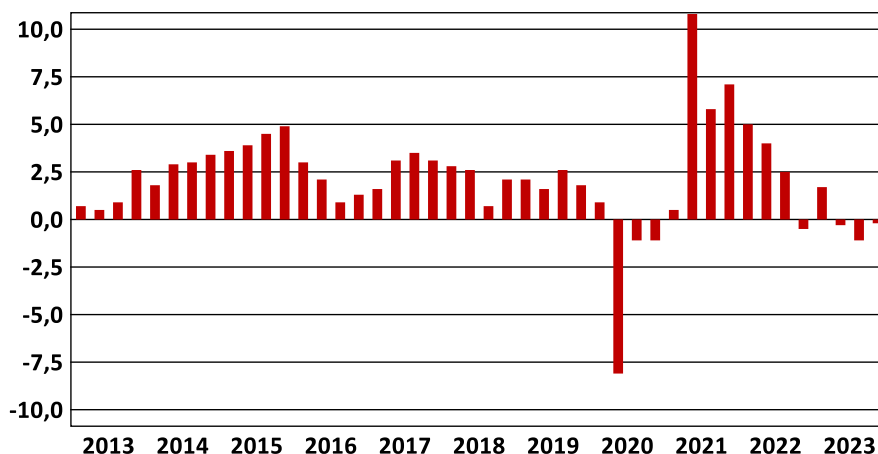
I det här kapitlet görs en genomgång av den svenska ekonomins utveckling ur ett konjunkturperspektiv. För den framåtblickande analysen används olika indikatorer samt Konjunkturinstitutets senaste prognos.

3.1 Svensk tillväxt i sidled

De snabba och stora räntehöjningarna som genomförts för att komma till bukt med den höga inflationen har som väntat dämpat aktiviteten i den svenska ekonomin. Jämfört med andra länder är svenska hushåll högt belånade och i kombination med att bindningstiderna på bostadslån generellt är kortare i Sverige än i andra länder biter också räntehöjningarna snabbare och hårdare här. Det har därför varit väntat att påverkan på tillväxten blir större i Sverige än i många andra länder. Så har också i hög grad skett. Men den svenska ekonomin har ändå visat på stor motståndskraft och nedgången i tillväxttakten har blivit mindre än vad många befarade under fjolåret. Tillväxten under helåret 2023 blev -0,2 procent. Det kan jämföras med många prognoser som pekat på en nedgång med en procent och bland vissa prognosmakare så mycket som två procent.

På kvartalsnivå var tillväxttakten negativ under de tre sista kvartalen förra året. Det handlar dock om små negativa tal och den övergripande bilden är mer att svensk tillväxt varit runt noll. När tolkningar görs av tillväxttalen i denna lågkonjunktur är det också viktigt att förstå från vilket utgångsläge nedgången sker. Efter pandemin har Sverige haft en väldigt stark tillväxt, bättre än i många av våra konkurrentländer. Efter nedgången på tre procent 2020 växte svensk ekonomi med över sex procent 2021 och nästan tre procent 2022.

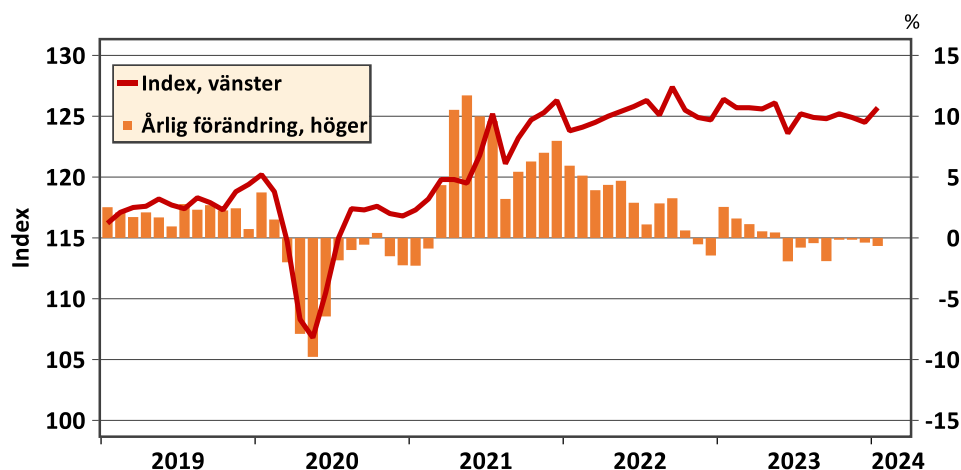
Diagram 3.1 BNP-tillväxt per kvartal jämfört med motsvarande kvartal föregående år, fasta priser, kv 1 2013-kv 4 2023

Källa: SCB och Macrobond

I SCB:s BNP-indikator, som visar utfallet på månadsnivå, syns än tydligare att utvecklingen gått i sidled under stora delar av både 2022 och 2023. Det senaste utfallet, som avser utvecklingen i januari 2024, indikerar att BNP ökade något jämfört med månaderna innan men minskade jämfört med det starka utfallet i januari 2023.

Diagram 3.2 BNP-indikatorn månad, index respektive årlig förändring, jan 2019-jan 2024, index 2011=100 respektive procent, säsongrensat

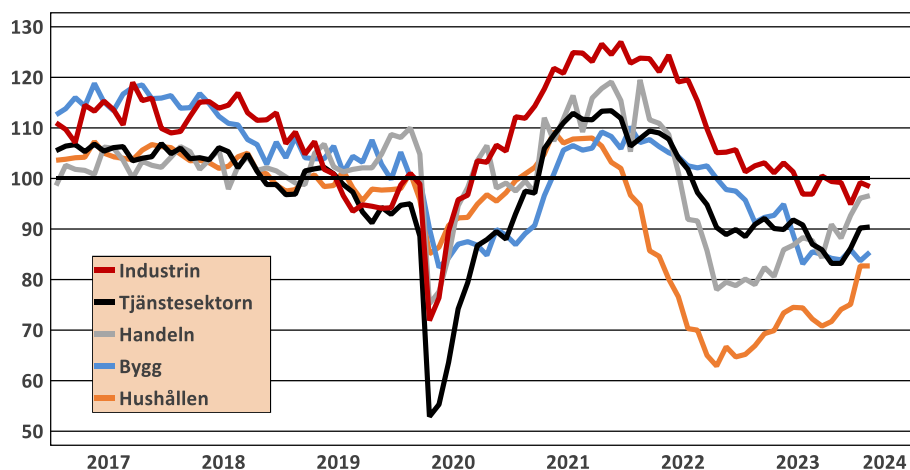

Källa: SCB och Macrobond

Även andra konjunkturindikatorer har visat på ett dämpat läge det senaste året. Både inköpschefsindex och konjunkturbarometern från Konjunkturinstitutet låg hela 2023 under sina respektive nivåer som markerar lågkonjunktur. Men i båda fallen har nedgången dels varit relativt begränsad jämfört med tidigare djupa lågkonjunkturer, dels den senaste tiden visat tecken på en vändning uppåt. Det talar för att denna lågkonjunktur inte blir alltför djup eller långvarig och att det kommer ske en ljusning i konjunkturen under loppet av 2024.

Vissa delar av ekonomin har det dock klart tuffare än andra. Gemensamt för dessa är att det är branscher eller verksamheter som blivit mer påverkade än andra av de höjda räntorna. Den här lågkonjunkturen har därför framför allt drabbat handeln, som fått se en lägre efterfrågan av att hushållen fått en mer pressad ekonomi, och byggbranschen där nybyggnationen av bostäder helt stannat upp när bostadspriserna fallit, potentiella köpare blivit mer försiktiga samt finansieringen blivit dyrare av de högre räntorna. Stämningläget inom handeln har ljusnat något den senaste tiden medan läget för bostadsbyggarna fortsatt är mörkt. Det drabbar också de delar av industrin som levererar till bostadsbyggare medan stora delar av övrig industri fortsatt går relativt bra.

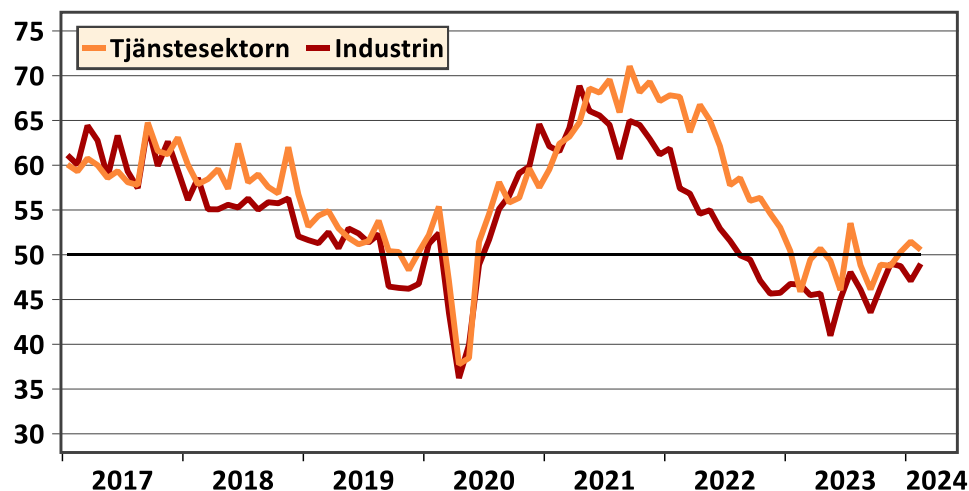
Diagram 3.3 Konjunkturinstitutet Konjunkturbarometer, jan 2017-feb 2023

Källa: Macrobond och Konjunkturinstitutet

Inköpschefsindex ger en liknande bild som Konjunkturinstitutets barometer. Läget har varit dämpat under fjolåret men de senaste månaderna har kurvorna börjar röra sig sakta uppåt. Totalt sett är det svenska inköpschefsindexet nu i närheten av den gräns som är satt för att markera gränsen för tillväxt. Till skillnad från i KI-barometern har läget bedömts som sämre inom industrin än inom tjänstesektorn de senaste åren men skillnaden den senaste tiden har varit liten.

Diagram 3.4 Inköpschefsindex, jan 2017-mar 2024

Källa: Macrobond och Konjunkturinstitutet

3.2 Ljusare tillväxtutsikter för 2025

I Konjunkturinstitutets senaste prognos från slutet av december spås en tillväxttakt på 1 procent i år och drygt 2,5 procent nästa år. Det skulle innebära att svensk ekonomi under nästa år är tillbaka nära en långsiktigt normal tillväxttakt.

Tabell 3.1 Försörjningsbalansen, med prognos från Konjunkturinstitutet, procent

	2023	2024	2025
Hushållens konsumtionsutgifter	-2,4	1,2	3,8
Offentliga konsumtionsutgifter	2,0	1,6	1,5
Fasta bruttoinvesteringar	-1,3	-0,8	1,8
Lagerinvesteringar	-1,2	0,1	0,3
Export	2,7	1,9	3,1
Import	-1,0	1,7	3,8
BNP	-0,2	1,0	2,6
BNP, kalenderkorrigerad	0,0	1,0	2,8
BNP per capita	-0,8	0,4	2,0

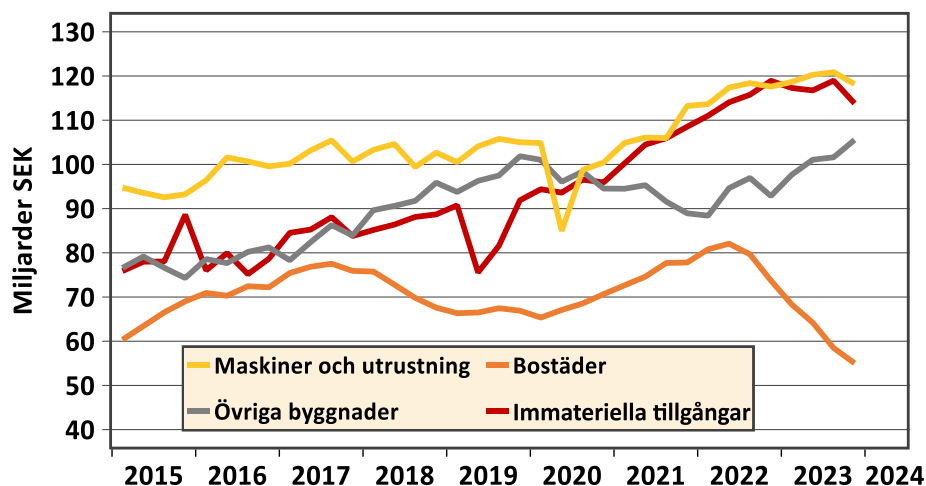
Källa: Konjunkturinstitutet (20 dec)

En uppdelning i försörjningsbalansens olika delar av BNP visar att det under förra året främst var hushållens konsumtion samt investeringarna som tyngde tillväxten medan exporten och den offentliga konsumtionen bidrog positivt.

Inflationen och räntehöjningarna har medfört en mer pressad ekonomi för många hushåll som har tvingats att prioritera hårdare i konsumtionen. Det har också gjort hushållen försiktiga på bostadsmarknaden med fallande bostadspriser som följd. Tillsammans med högre

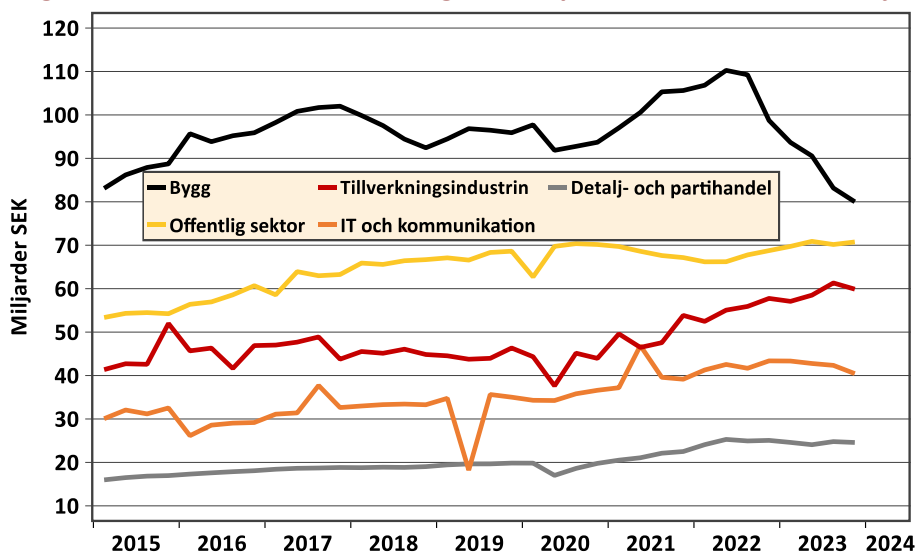
finansieringskostnader har det lett till ett osedvanligt stort fall i nybyggnationer av bostäder. Det syns tydligt i en uppdelning av investeringarna efter både tillgångslag, där bostadsinvesteringarna fallit kraftigt medan andra fortsatt att öka, och i en uppdelning efter bransch där nedgången i investeringar varit isolerad till byggbranschen.

Diagram 3.5a Fasta bruttoinvesteringar, fasta priser, olika tillgångslag, miljarder kr

Källa: Macrobond och SCB

Diagram 3.5b Fasta bruttoinvesteringar, fasta priser, olika branscher, miljarder kr

Källa: Macrobond och SCB

Övriga investeringar har fortsatt att öka men i utfallet för det fjärde kvartalet 2023 syns en inbromsning, eller möjligen början till en nedgång, i både maskininvesteringarna och i immateriella tillgångar såsom investeringar i forskning och utveckling eller olika IT-system.

I prognoserna framåt väntas investeringarna totalt sett fortsätta att minska något i år för att vända upp till en ökning igen nästa år. Hushållens konsumtion väntas bidra positivt till tillväxten redan i år när inflationen är betydligt lägre, reallönerna återigen ökar och räntorna börjar sänkas. Exporten väntas öka med måttliga två procent i år och tre procent nästa år.

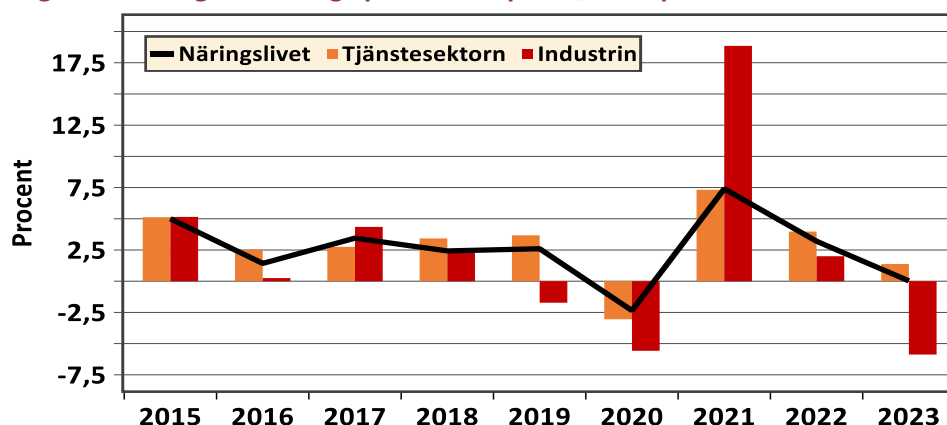
3.3 Produktion och produktivitet

De senaste årens utveckling med först det stora tappet under pandemin och sedan den ännu större återhämtningen därefter har inneburit stora svängningar i utvecklingen av både produktionen och produktiviteten i näringslivet. Extra stora har svängningarna varit inom industrin.

Näringslivets produktion växte med omkring 3 procent per år under åren innan pandemin, med någorlunda likartad utveckling för industrin och tjänstesektorn. Under pandemiåret 2020 minskade produktionen efter att det framför allt skedde en stor nedgång under det andra kvartalet när produktionen på många håll stod helt stilla under ett antal veckor. För helåret blev produktionsfallet i svensk industri drygt 5 procent. Året efter inte bara återhämtades det tappet utan industriproduktionen ökade med nästan 20 procent. Det är en smått osannolikt hög ökning under ett enskilt år. För hela näringslivet blev ökningen drygt 7 procent. Under 2022 var produktionsökningen tillbaka på mer normala nivåer.

Förra året minskade industriproduktionen igen medan den var oförändrad för näringslivet i stort. Nedgången i industrin jämfört med ett år tidigare var som störst under det tredje kvartalet men höll i sig även mot slutet av året. Den bransch som uppvisade störst produktionsfall var trävaruindustrin men även livsmedel, stål och metall samt maskinindustrin tillhör stora delbranscher som visade större negativa tal. På motsatt sida hittar vi fordonsindustrin där produktionen ökade med tvåsiffriga procenttal under 2023.

Diagram 3.6 Årlig förändring i produktion per år, fasta priser

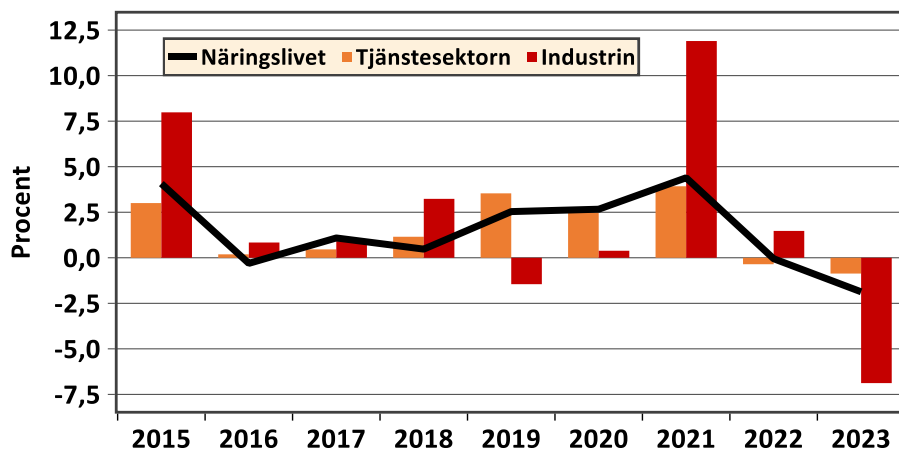

Källa: Macrobond och SCB

Även produktivitetsutvecklingen har uppvisat stora svängningar, om än inte med lika stora tal som för produktionen. Förra året sjönk näringslivets produktivitet med nästan 2 procent. Året innan det var den i stort sett oförändrad medan den steg med över 4 procent 2021. Inom industrin ökade produktiviteten med hela 12 procent 2021 men den föll å andra sidan med runt 7 procent 2023.

Det är svårt att dra några större slutsatser av förändringar under enskilda år. Mer intressant är att titta på utvecklingen på längre sikt. En intressant iakttagelse är att produktivitetstillväxten varit relativt hög under senare år jämfört med perioden med väldigt låga produktivitetstal efter finanskrisen. Till exempel var den genomsnittliga ökningstakten för hela näringslivet nästan 2 procent under perioden 2015–2022. Framöver väntar sig Konjunkturinstitutet en produktivitetstillväxt på i genomsnitt drygt 1,5 procent för åren 2024–2028.

Diagram 3.7 Årlig förändring i produktivitet per år, fasta priser

Källa: Macrobond och SCB

3.4 Sammanfattning

Den höga inflationen och den stora åtstramningen av penningpolitiken har gjort att svensk tillväxt har utvecklats i sidled under de senaste ett till två åren. Förra året blev tillväxten strax under noll. Det är en svag tillväxt historiskt sett men en klart lindrigare nedgång än vad som befarades under förra året.

Både prognoser och framåtblickande indikatorer pekar på att en ljusning i konjunkturen är att vänta under loppet av 2024 och framför allt in i 2025, när inflationen blir klart lägre än under de senaste åren och Riksbanken börjat sänka styrräntan.

Både produktionen och produktiviteten har uppvisat stora svängningar under och efter pandemin. Under de kommande åren väntas produktivitetstillväxten i näringslivet vara drygt 1,5 procent per år.

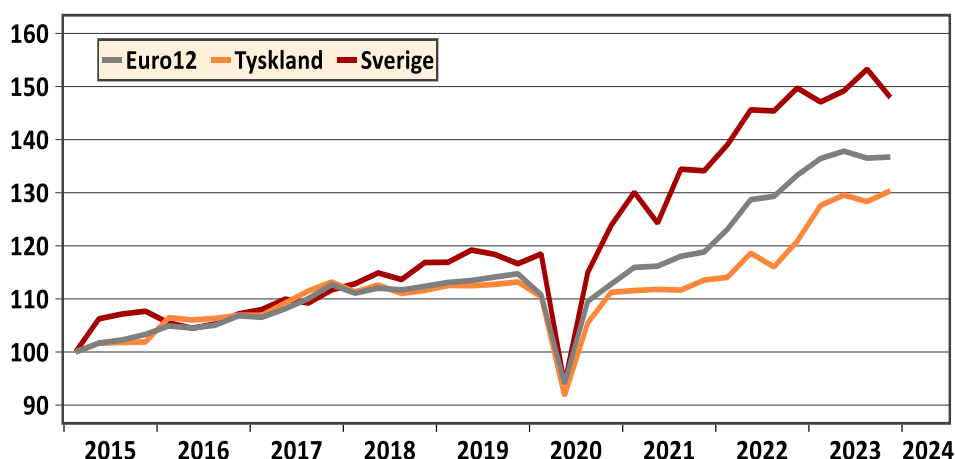
4. Industrins konkurrenskraft

I detta kapitel görs en genomgång av ett antal indikatorer som Facken inom industrin använder för att bedöma utvecklingen av svensk industris konkurrenskraft. Jämförelser görs över tid och med några viktiga konkurrentländer.

4.1 Snabbare utveckling av svensk än västeuropeisk industriproduktion sedan pandemin

Diagram 4.1a visar att den svenska industriproduktionen mätt i löpande priser har utvecklats starkare än i Tyskland och Euro12¹ under den givna perioden. En kraftig nedgång under andra kvartalet 2020 skedde runt om i Europa till följd av pandemin, men återhämtningen var snabbare i Sverige än i Tyskland och Euro12. Utvecklingen har sedan dess fortsatt uppåt i både Tyskland och Euro12 men i avsevärt långsammare takt än i Sverige. Under 2023 har utvecklingen mattats av i både Tyskland och Euro12, medan den i Sverige fortsatte att stiga till och med fjärde kvartalet då den minskade.

Diagram 4.1a Produktionsutveckling² i tillverkningsindustrin, löpande priser, 2015K1-2023K4, index 2015K1=100

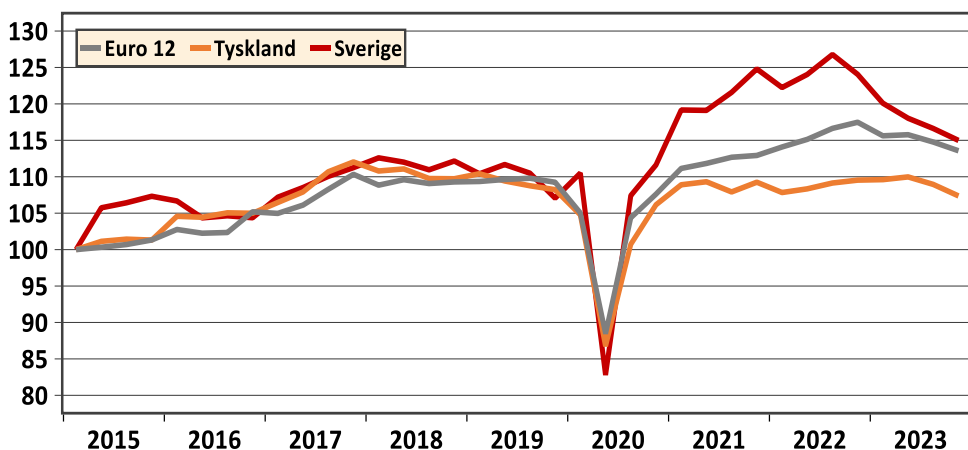
Källa: Macrobond och Eurostat

När produktionen mäts i fasta priser (det vill säga utvecklingen justerad för prisförändringar) ser utvecklingen delvis annorlunda ut (se diagram 4.1b). Precis som mätt i löpande priser ökade den svenska industriproduktionen mätt i fasta priser i snabb takt efter pandemin till och med tredje kvartalet 2022. Sedan dess har dock produktionen minskat. I Tyskland gick produktionen i fasta priser tillbaka till samma nivå som före pandemin i början av 2021 och har därefter fortsatt befinna sig omkring denna nivå sedan dess. I Euro12 har industriproduktionen mätt i fasta priser ökat i långsam takt sedan pandemin, men har minskat under andra halvåret 2023.

¹ I Euro 12 ingår: Österrike, Belgien, Finland, Frankrike, Tyskland, Irland, Italien, Luxemburg, Nederländerna, Portugal, Spanien och Grekland.

² Säsongrensat och kalenderkorrigerat.

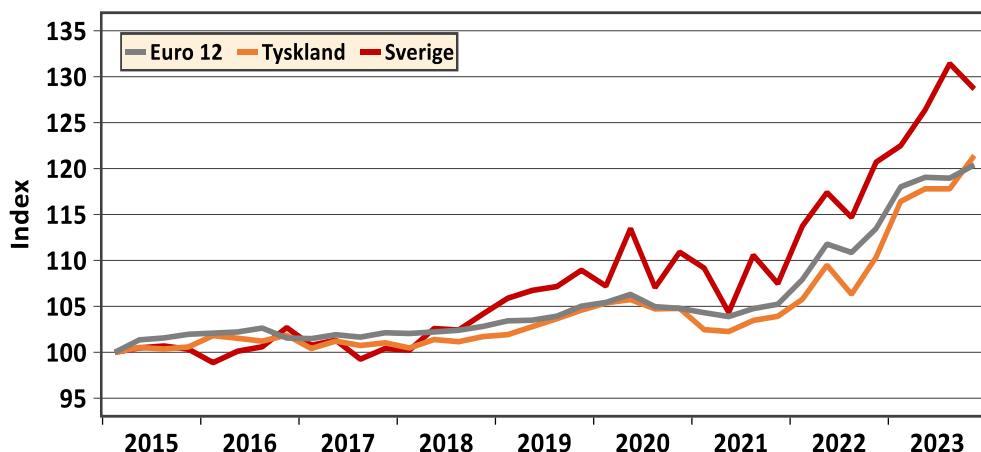
Diagram 4.1b Produktionsutveckling³ i tillverkningsindustrin, fasta priser, 2015K1-2023K4, index 2015K1=100

Källa: Macrobond och Eurostat

Inom industrin i både Sverige, Tyskland och Euro12 har produktionsutvecklingen mätt i löpande priser, sett över hela perioden, varit högre än mätt i fasta priser. Att produktionen ökar snabbare mätt i löpande än i fasta priser förklaras av att priserna (förädlingsvärdepriserna) stiger. För svensk del är skillnaderna mellan måtten särskilt stora för perioden efter pandeminedgången. Ökningen i löpande priser har i synnerhet stegrat sedan inflationen började trappas upp under andra halvan av 2021. Oavsett mått har den svenska industriproduktionen utvecklats i snabbare takt än i Euro12 och betydligt snabbare än i Tyskland sedan pandemin.

Diagram 4.2 Utveckling av förädlingsvärdepriser⁴ i tillverkningsindustrin, 2015K1-2023K4, index 2015K1=100

Källa: Macrobond och Eurostat

Diagram 4.2 redovisar förädlingsvärdeprisutvecklingen i tillverkningsindustrin jämfört med första kvartalet 2015. Mellan första kvartalet 2015 och fjärde kvartalet 2023 har de svenska förädlingsvärdepriserna ökat med 29 procent medan priserna i Euro 12 har ökat med 20 procent. I Tyskland ökade förädlingsvärdepriserna tom fjärde kvartalet 2023 med 21 procent.

³ Säsongrensat och kalenderkorrigerat.

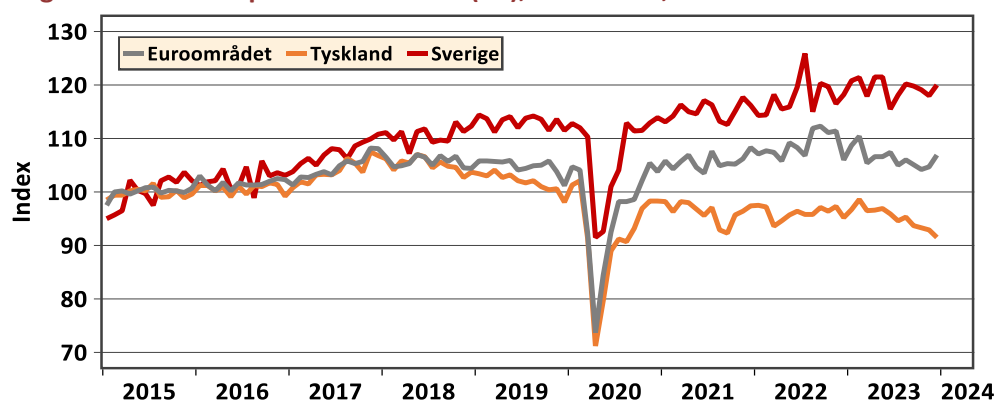
⁴ Säsongrensat och kalenderkorrigerat.

Utvecklingen i Tyskland och i Euro12 har varit likartad under perioden. En betydande ökning av förädlingsvärdepriserna skedde mellan sista kvartalet 2022 och första kvartalet 2023. För svensk industris del skedde en mycket snabb uppgång mellan det tredje kvartalet 2022 och 2023.

Förädlingsvärdepriset tas fram som kvoten mellan förädlingsvärdet (dvs. produktion minus insatsförbrukning) mätt i löpande priser och förädlingsvärdet mätt i fasta priser. Ett stigande pris på bruttoproduktionen höjer förädlingsvärdepriset, medan ett stigande pris på förbrukningen ger ett lägre förädlingsvärdepris. Förädlingsvärdeprisets utveckling visar därmed hur mycket av prisökningarna som företagen faktiskt kan tillgodogöra sig. Ett stigande förädlingsvärdepris innebär att priset ökar på det som företaget producerat i förhållande till priset på insatsförbrukningen. Det innebär ett ökat utrymme för löner och vinster.

En annan källa för att studera industriproduktionens utveckling är industriproduktionsindex (IPI). IPI är en indikator på industriproduktionens utveckling och baseras på industrins leveranser mätt i fasta priser. Indexet ger en månatlig bild av utvecklingen i industrin och visas för Sverige, Tyskland och Euroområdet i diagram 4.3. Även detta mått visar att den svenska industriproduktionen har utvecklats bättre än Tyskland och Euroområdet sedan 2015. Enligt IPI har svensk industriproduktion fortsatt att öka efter pandemin och befinner sig nu på högre nivåer än innan. Utvecklingen i euroområdet är på ungefär samma nivå som innan pandemin men återhämtningen i tysk industri har släpat efter. I framför allt Tyskland men även i viss mån i euroområdet har produktionen minskat under 2023, samtidigt som den varken ökat eller minskat i Sverige enligt IPI.

Diagram 4.3 Industriproduktionsindex (IPI), 2015-2023, SNI B-C

Källa: Macrobond och Eurostat.

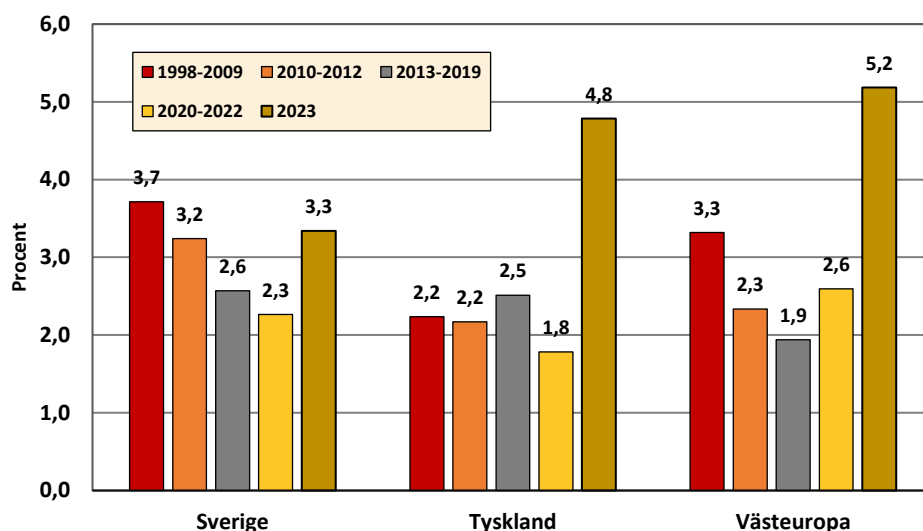
4.2 Snabbare ökningstakt av västeuropeiska arbetskraftskostnader 2023

Diagram 4.4 visar den genomsnittliga årliga ökningen av arbetskraftskostnaden i Sverige, Tyskland och Västeuropa (KIX-vägt⁵) uppdelat på fyra olika perioder mätt i respektive lands nationella valuta. I både Sverige och Västeuropa växlade ökningstakterna ner efter finanskrisen. Ökningstakterna har varit högre i Sverige än i Tyskland under samtliga perioder, men 2023 ökade de tyska arbetskraftskostnaderna i snabbare takt. Jämfört med med Västeuropa har de svenska

⁵ Västeuropa avser Belgien, Finland, Frankrike, Irland, Italien, Nederländerna, Portugal, Spanien, Tyskland, Österrike, Danmark, Storbritannien och Norge. De redovisade siffrorna är KIX-vägda genomsnitt, där länderna ges olika vikt utifrån deras betydelse som marknad för svensk export och konkurrentland till Sverige.

arbetskraftskostnaderna ökat snabbare under samtliga delperioder utom de två senaste. 2023 ökade de svenska arbetskraftskostnaderna med 3,3 procent, de tyska med 4,8 procent och de västeuropeiska med 5,2 procent. Tyskland är Sveriges viktigaste konkurrentland och väger därmed tyngst vid beräkning av den västeuropeiska ökningstakten.

Diagram 4.4 Procentuell årlig ökning av arbetskraftskostnaderna i Sverige, Tyskland och Västeuropa (nationell valuta) 1998-2023

Källa: Eurostat Labour cost index (LCI) och Office for National Statistics

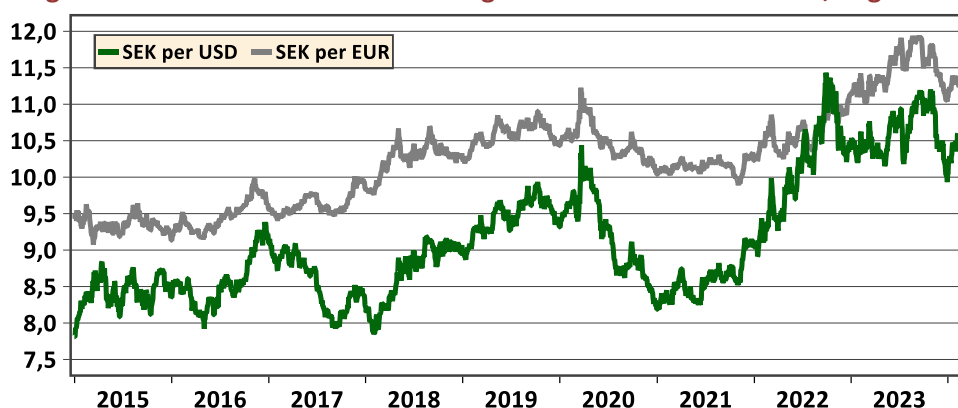
*Siffran för Storbritannien, som ingår i Västeuropa-snittet, är beräknad på två kvartal och representerar förändringen på hela arbetsmarknaden.

När det gäller perioden 2020–2022 så varierade ökningstalerna stort mellan de västeuropeiska länderna de olika åren. Orsaken bakom detta är att de insatser som satts in på arbetsmarknaden i de europeiska länderna under pandemin, såsom korttidsarbete och permitteringar, fångas upp på olika sätt i statistiken beroende på systemens uppbyggnad i respektive land.

4.3 Stora svängningar i växelkursen

Då Sverige har rörlig växelkurs är den en viktig komponent i bedömningen av konkurrenskraften. Sedan 2015 har den svenska kronans kurs mot euron och dollarn totalt sett försvagats (diagram 4.5). I förhållande till euron försvagades kronan först under 2018 och 2019, varefter den stärktes i viss mån under 2020 och 2021. Under både 2022 och 2023 skedde en försvagning av kronan gentemot euron. Svängningarna har varit större för växelkursen mot dollarn. Efter en försvagning av kronan gentemot dollarn under 2018 och 2019 stärktes kronan 2020. Under 2021 och 2022 försvagades kronan återigen kraftigt gentemot dollarn och har sedan dess rört sig omkring denna nya nivå. I början av 2015 kostade en euro 9,4 kronor och en dollar 7,8 kronor. I slutet av 2023 var motsvarande växelkurser 11,1 respektive 10,0 kronor.

Diagram 4.5 Den svenska kronans kurs gentemot euron och dollarn, dagsdata

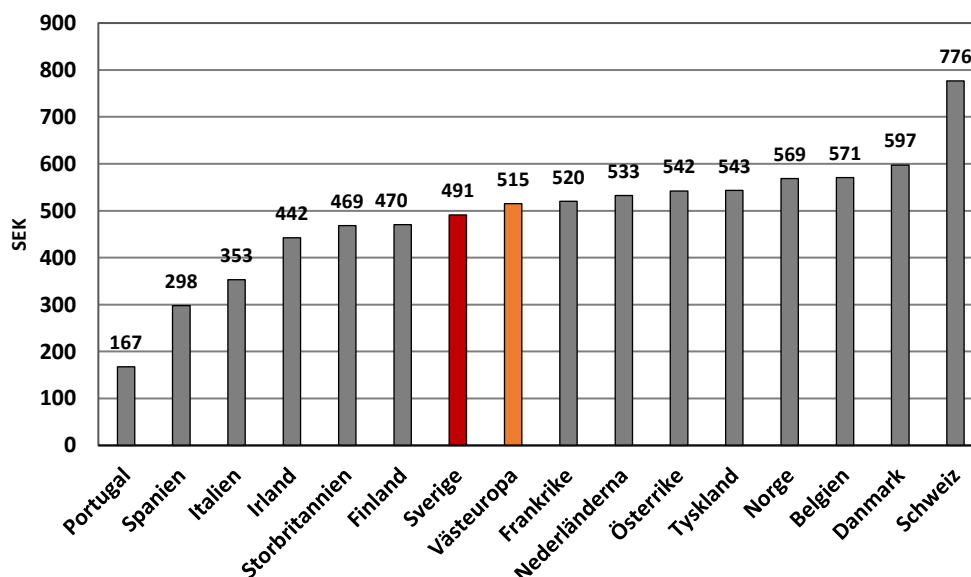

Källa: Macrobond och Riksbanken

4.4 Arbetskraftskostnader mätt i gemensam valuta

Jämförelser av arbetskraftskostnader mätt i gemensam valuta mellan länder visar att växelkursen har stor inverkan på relativkostnader. I diagram 4.6 visas 2023 års genomsnittliga arbetskraftskostnader per timme i gemensam valuta (SEK). Den lägsta genomsnittliga arbetskraftskostnaden återfinns i Portugal med 167 kronor per timme medan Schweiz hade den högsta på 776 kronor per timme. Den genomsnittliga arbetskraftskostnaden i svensk industri var 491 kronor per timme, vilket är 24 kr under det västeuropeiska genomsnittet som hamnade på 515 kronor per timme. I tysk industri var arbetskraftskostnaden 543 kronor per timme.

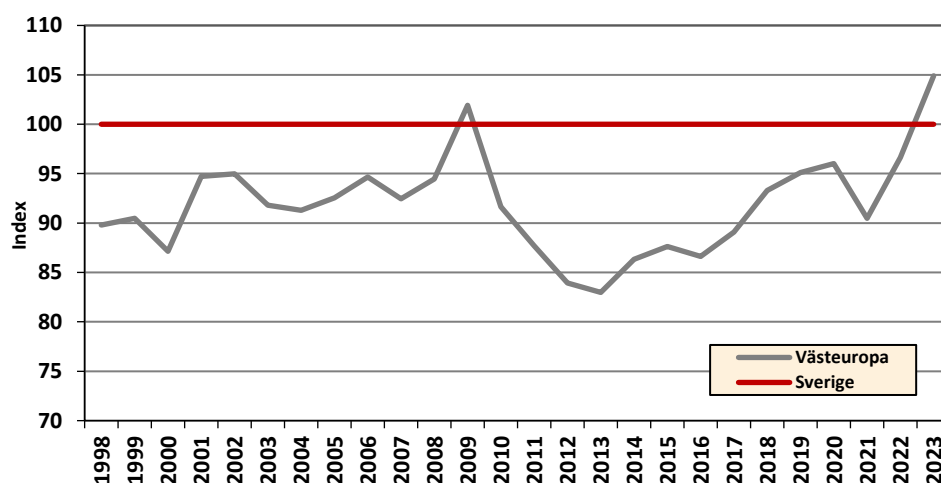
Diagram 4.6 Arbetskraftskostnad per timme, tillverkningsindustrin Västeuropa 2023 (gemensam valuta SEK/h)

Källa: Eurostat LCS, Eurostat LCI & Office for National Statistics

I diagram 4.7 presenteras utvecklingen av de västeuropeiska ländernas arbetskraftskostnader⁶ i förhållande till de svenska. Under industriavtalets första decennium var de västeuropeiska arbetskraftskostnaderna de flesta år omkring 90–95 procent av de svenska. 2009 var den västeuropeiska arbetskraftskostnaden 3 procent högre än den svenska. Redan året därpå sjönk det västeuropeiska snittet i förhållande till det svenska och fortsatte sjunka till och med 2013, då arbetskraftskostnaden var 17 procent lägre än den svenska. Den främsta orsaken var att kronan stärktes kraftigt mot euron under perioden. Dessutom ökade arbetskraftskostnaderna i snabbare takt i Sverige än i Västeuropa under denna period. 2014 vände trenden och skillnaden i arbetskraftskostnad minskade mellan Sverige och Västeuropa och har på det stora hela fortsatt att minska till och med 2022. Den minskade skillnaden förklaras främst av att kronan försvagats gentemot euron och andra europeiska valutor. 2022 var den västeuropeiska arbetskraftskostnaden tre procent lägre än den svenska. 2023 hade Västeuropa för första gången sedan 2009 högre arbetskraftskostnad än Sverige, då arbetskraftskostnaden låg fem procent över den svenska nivån.

Diagram 4.7 Sveriges relativa arbetskraftskostnad jämfört med Västeuropa 1998–2023, Sverige=100⁷

Källa: Eurostat LCS, Riksbanken, Eurostat LCI, Office for National Statistics och egna beräkningar

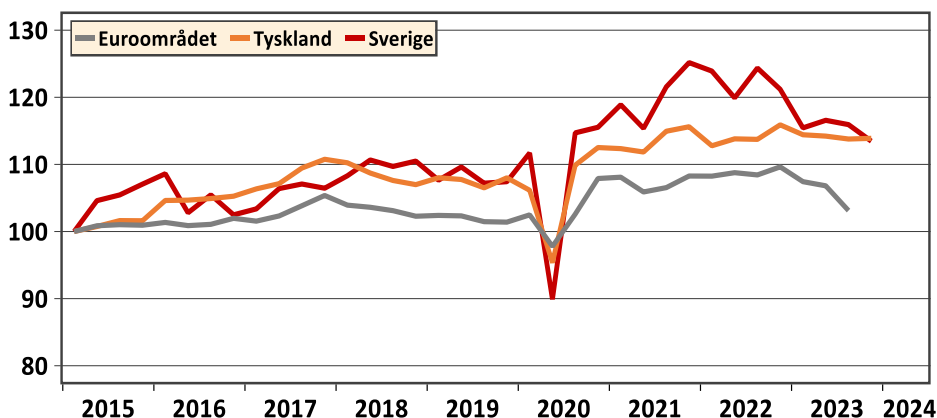
4.5 Lägre produktivitet 2023

Diagram 4.8 jämför produktivitetens utvecklingen i svensk tillverkningsindustri med utvecklingen i Tyskland och eurozonen under perioden 2015–2023. Sedan 2015 har produktiviteten ökat i såväl Sverige som i Tyskland och eurozonen. Utvecklingen för eurozonen har dock släpat efter under hela perioden. Sveriges och Tysklands produktivitet utvecklades ungefär i linje med varandra i stort sett hela perioden fram till pandemin, men därefter hade produktiviteten i svensk industri en starkare utveckling till och med 2022. I både Sverige och euroområdet sjönk produktiviteten mellan 2022 och 2023, medan produktiviteten i tysk industri höll sig på en stabil nivå mellan åren.

⁶ I tidigare upplagor av denna rapport har data från Conference Board använts för att studera arbetskraftskostnadernas nivåer, vilket ger en delvis annorlunda bild av förhållandet mellan Sverige och Västeuropa. Eftersom Conference Board har upphört att publicera data över arbetskraftskostnader används Eurostat Labour Cost Survey som källa för arbetskraftskostnadernas nivåer.

⁷ I detta diagram ingår även Schweiz i begreppet Västeuropa.

Diagram 4.8 Produktivitetsutveckling inom tillverkningsindustrin, index 2015K1=100, 2015–2023

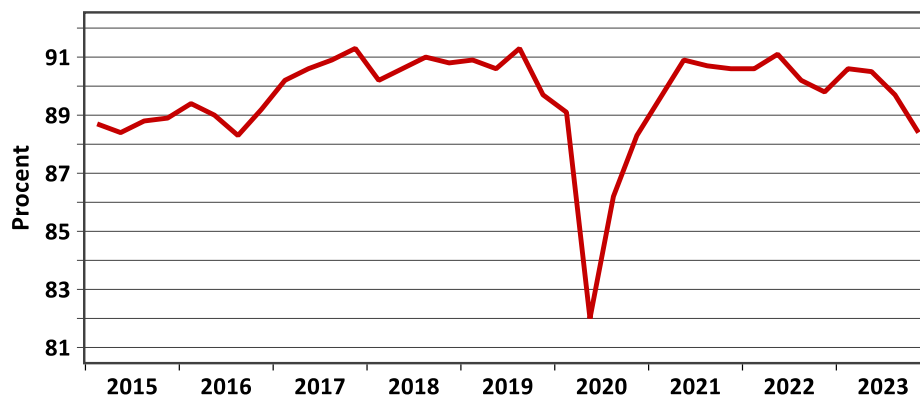

Källa: Eurostat, Macrobond samt egna beräkningar.

4.6 Snabb återhämtning av kapacitetsutnyttjandet efter pandemin

Om kapacitetsutnyttjandet skulle ligga på hundra procent betyder det att industrin producerar för sin fulla potential för att möta efterfrågan⁸. Efter ett stort fall i pandemins inledning återhämtade sig kapacitetsutnyttjandet snabbt tillbaka till samma nivå som innan pandemin och befann sig fortsatt omkring denna nivå till och med tredje kvartalet 2023, även om det rört sig både uppåt och nedåt. Den högsta nivån efter pandemin uppnåddes under andra kvartalet 2022. Under 2023 har kapacitetsutnyttjandet sjunkit och det fjärde kvartalet var nyttjandegraden 88 procent, vilket är den lägsta nivån sedan 2020. De främsta orsakerna till det lägre kapacitetsutnyttjandet uppges av företagen vara otillräcklig efterfrågan följt av produktionsstörningar.

Diagram 4.9 Industrins kapacitetsutnyttjande, kvartalsvis i procent 2015K1-2023K4

Källa: Macrobond och SCB

4.7 Hög investeringskvot

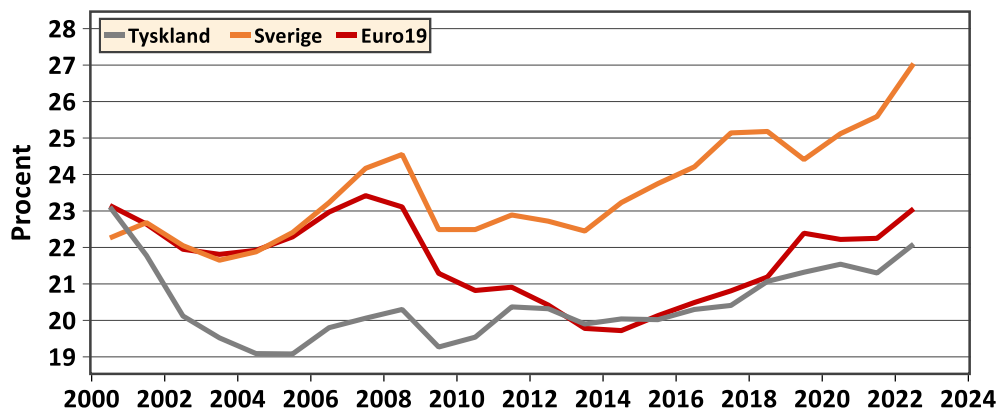
Eftersom det inte finns någon jämförbar statistik att tillgå över investeringarna i tillverkningsindustrin ur ett internationellt perspektiv utan endast för hela ekonomier redovisas de totala bruttoinvesteringarna som andel av BNP (investeringskvoten) i diagram 4.10 för Sverige, euroområdet och Tyskland.

⁸ Vad som är full potential ändras över tid, då industrier läggs ned och andra dyker upp. Exempelvis är det större chans att närma sig full potential ifall många industrier lagts ner och landet går in i en högkonjunktur.

Sett till investeringskvoten står sig Sverige starkt jämfört med andra länder. Det är bland annat känt att många svenska företag gör stora satsningar på forskning och utveckling och ligger i framkant bland annat vad gäller klimatomställning och digital transformation.

Sveriges investeringskvot har ökat trendmässigt sedan 2013 och har sedan 2019 tilltagit särskilt mycket. Mellan 2019 och 2022 har andelen gått från 24 till 27 procent. Investeringskvoten i Tyskland och Euro19 har inte utvecklats i samma snabba takt de senaste åren, här ligger andelarna på 22 respektive 23 procent.

Diagram 4.10 Investeringar som andel av BNP, hela ekonomin, procent, 2000-2022

Källa Macrobond och Eurostat

4.8 God lönsamhet i svensk industri

Lönsamhet och vinster kan mätas på olika sätt. I detta avsnitt redovisas vinst- och lönsamhetsmått baserat på nationalräkenskaperna och Konjunkturinstitutets konjunkturbarometer⁹.

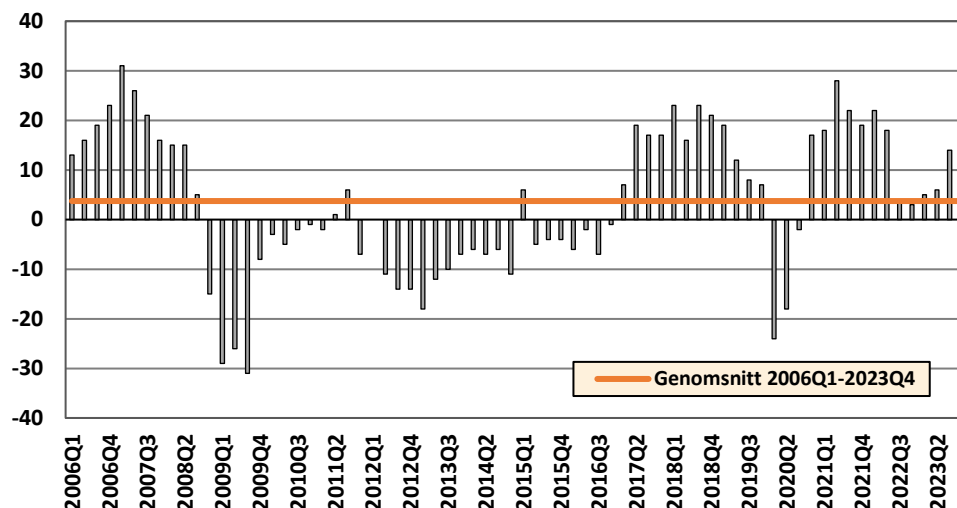
I konjunkturbarometern ombeds företagen att själva skatta sin lönsamhet. I diagram 4.11 redovisas nettot mellan de som bedömer lönsamheten som god och de som bedömer den som dålig.

Pandemin bidrog till negativa siffror men sedan fjärde kvartalet 2020 är bilden övervägande positiv. Lönsamhetsbedömningarna mellan fjärde kvartalet 2020 och första halvan av 2022 var bland de mest positiva som uppmätts under hela perioden sedan 2005. Lönsamhetsomdömet för kvartal fyra 2022 sjönk under periodens genomsnitt men sedan dess har läget bedömts vara starkare igen.

⁹ Som ett komplement redovisas utvecklingen av lönsamheten i 20 storföretag i en fördjupning på s 28ff.

Diagram 4.11 Lönsamhet inom tillverkningsindustrin, nulägesomdöme, 1998K1-2023K4

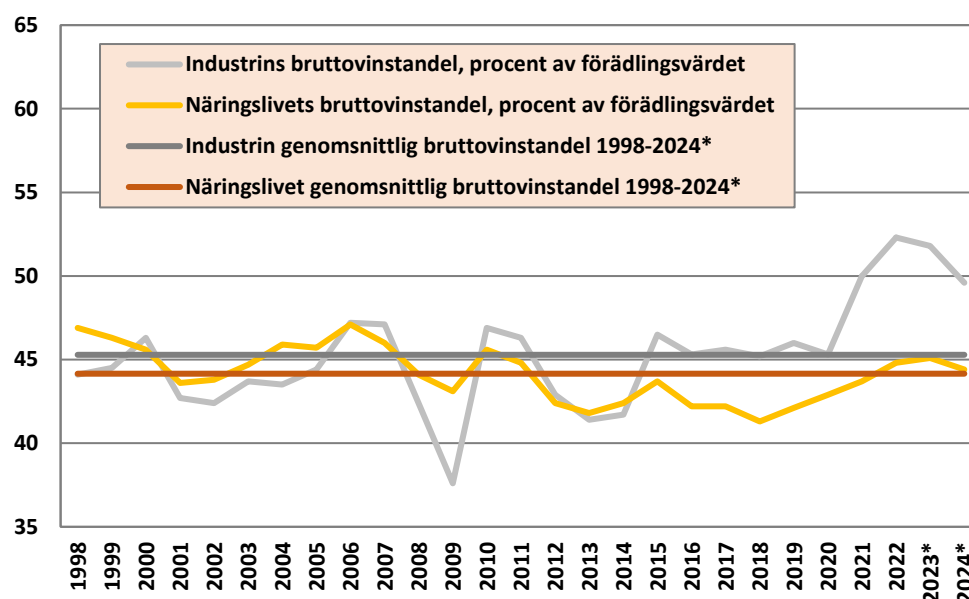
Källa: Konjunkturinstitutet

Utöver företagens egna lönsamhetsbedömningar i diagram 4.11 så går det även att ta fram makroekonomiska vinst- och lönsamhetsmått från nationalräkenskaperna. Ett sådant mått är vinstandelen. Det förädlingsvärde, dvs. produktionen minus insatsförbrukningen, som skapas i ett företag går antingen till vinster eller arbetskraftskostnader. Genom att sätta dessa i relation till förädlingsvärdet fås vinstandelen och arbetskostnadsandelen. Om vinstandelen ökar så sker det på bekostnad av arbetskostnadsandelen och tvärtom.

I diagram 4.12 redovisas utvecklingen av bruttovinstandelen (som utgör vinstandelen före kostnader för kapitalförslitning) i industrin respektive näringslivet. Under 2015–2020 låg industrins vinstandel nära periodens genomsnitt. Sedan dess har vinstandelen stigit snabbt och har under de senaste tre åren legat på de högsta nivåerna sedan 1998. Under 2023 sjönk vinstandelen något i förhållande till året innan och prognosen för 2024 tyder på att bruttovinstandelen kommer sjunka ytterligare, även om nivån väntas vara fortsatt hög. En bidragande orsak till att bruttovinstandelen blir lägre under 2023 och 2024 är att parterna kom överens om en högre nivå på märket än tidigare i den senaste avtalsrörelsen, vilket ökar löneandelen.

Näringslivets bruttovinstandel har under 2022 och 2023 befunnit sig strax över det historiska genomsnittet och väntas under 2024 avta något och befinna sig omkring nivån för det historiska genomsnittet.

Diagram 4.12 Bruttovinstandel, procent av förädlingsvärdet i industrin, 1998-2024*

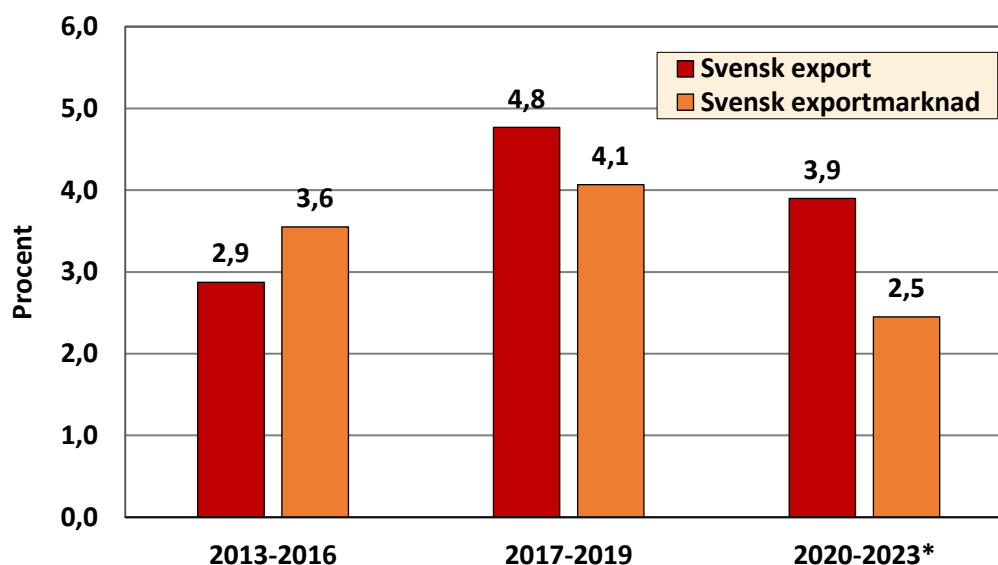

Källa: Konjunkturinstitutet, prognosdatabasen, *2023 och 2024 är prognoser

4.9 Sverige tar marknadsandelar

Hur svensk export utvecklas i relation till tillväxten av den svenska exportmarknaden är en annan indikator på svensk konkurrenskraft. Om exporten utvecklas långsammare än exportmarknaden kan det tyda på att landet förlorar exportmarknadsandelar. Ur ett internationellt perspektiv är marknadsandelar ett nollsummespel. Mer utvecklade länder, däribland Sverige, har förlorat marknadsandelar till tillväxtekonomier sedan 1990-talet samtidigt som den globala ekonomin vuxit, men nu tar Sverige marknadsandelar igen vilket är ett tecken på stärkt konkurrenskraft.

Diagram 4.13 Marknadstillväxt och svensk export av varor och tjänster, 2013-2023, årsgenomsnitt per period, procentuell förändring

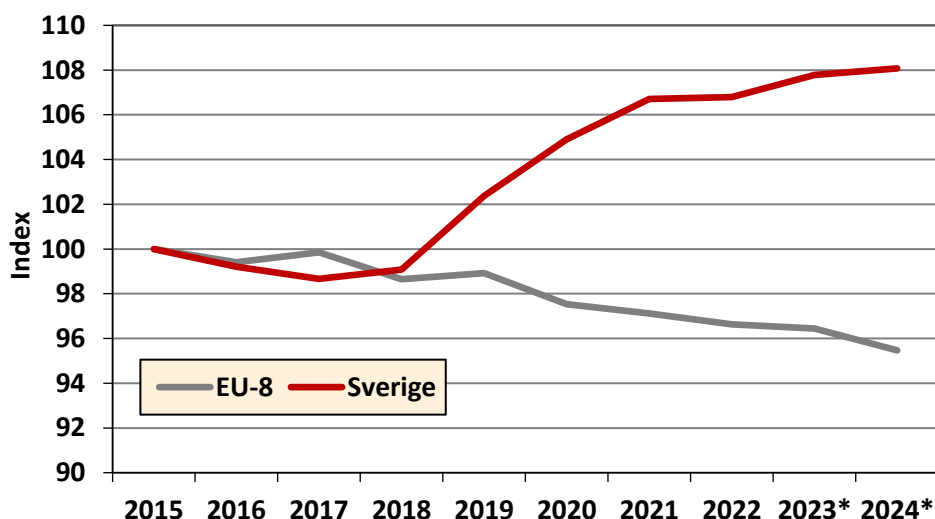

Källa: Konjunkturinstitutet, prognosdatabasen *Prognos

Under perioden 2013–2016 ökade exportmarknaden mer än exporten men de efterkommande två perioderna visar på motsatt utveckling, det vill säga en utveckling som innebär att Sverige tar marknadsandelar (diagram 4.13). Under 2020 minskade både exporten och exportmarknaden men tillväxten har sedan dess varit positiv. Tillväxttakten var högre för exporten än för exportmarknaden under både 2020 och 2021 och bedöms även ha varit det under 2023. Under 2022 ökade däremot exportmarknaden i snabbare takt än exporten. I genomsnitt förväntas tillväxttakten för exporten vara 1,4 procentenheter högre än den för exportmarknaden under perioden 2020–2023.

Diagram 4.14 jämför hur exporten har utvecklats i förhållande till hur exportmarknaden har vuxit för Sverige och EU-8¹⁰. Sedan 2017 har EU-8 haft en fallande utveckling av marknadsandelarna medan Sverige tagit marknadsandelar.

Diagram 4.14 Exporttillväxt i förhållande till exportmarknadstillväxt, index 2015=100, 2015-2024*

Källa: OECD Economic outlook och egna beräkningar. *2023 och 2024 är prognoser

4.10 Sammanfattning

En genomgång av ett antal konkurrenskraftsindikatorer visar att svensk industri idag hävdar sig väl jämfört med våra viktigaste konkurrentländer. Konkurrenskraften har tydligt stärkts jämfört med Europa under de senaste åren.

Efter en stark och snabb återhämtning efter pandemin har den svenska industriproduktionen fortsatt att öka, och detta i snabbare takt än i både Tyskland och Euro 12. Förädlingsvärdepriserna har de senaste åren ökat betydligt snabbare i Sverige än i Tyskland och Euro 12, vilket skapat ett ökat utrymme för löner och vinster. Under samma period har industrins bruttovinstandel befunnit sig på en mycket hög nivå. 2023 och 2024 bedöms bruttovinstandelen sjunka i viss mån, åtminstone delvis till följd av att märket är högre än under föregående avtalsperioder. Den svenska produktiviteten återhämtade sig snabbare än både euroområdet och Tyskland efter pandemin men har avtagit i både Sverige och euroområdet det senaste året.

¹⁰ EU-8 är en indelning som används i Medlingsinstitutets årsrapport för 2021 och här ingår Tyskland, Nederländerna, Belgien, Frankrike, Italien, Finland, Danmark och Österrike med KIX-vikter.

Sveriges relativa kostnadsläge gentemot Västeuropa har förbättrats de senaste åren. 2023 uppgick arbetskraftskostnaden till 491 kr i svensk industri och 515 kr i västeuropeisk industri.

Kapacitetsutnyttjandet föll kraftigt i pandemins inledning, men återhämtade sig snabbt och befann sig fram till mitten av 2023 på en fortsatt hög nivå. Under årets andra halva sjönk dock kapacitetsutnyttjandet och det fjärde kvartalet var det 88 procent.

En genomgång av olika indikatorer visar att lönsamheten varit god för Sveriges industriföretag de senaste åren. Industrins bruttovinstandel har sedan 2021 befunnit på avsevärt högre nivå än någon gång tidigare under industriavtalsperioden.

Den svenska exporten har på senare år växt snabbare än exportmarknaderna, vilket innebär att Sverige tar marknadsandelar och ökar mer än viktiga konkurrentländer.

Fördjupning - Storföretagsrapport fjärde kvartalet 2023

Utgångspunkter för analysen

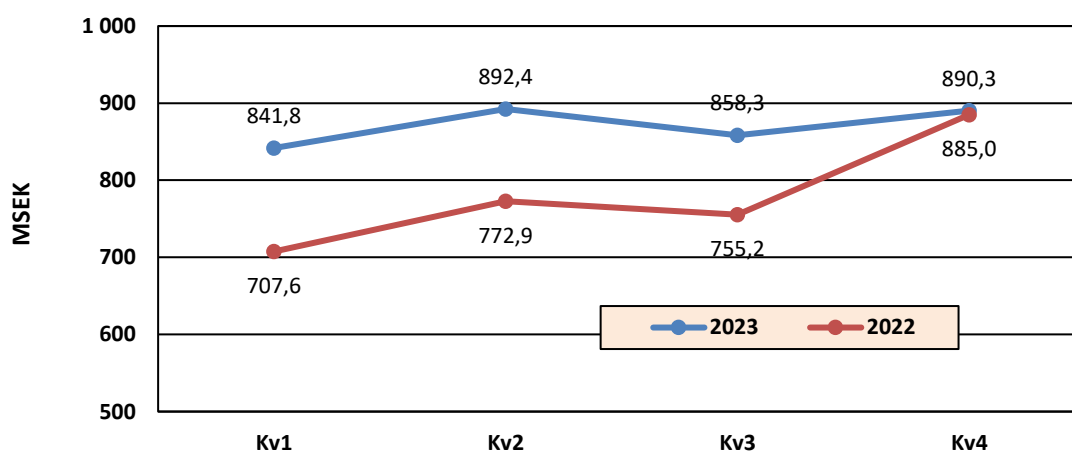
Analysen bygger på bokslutsrapporter från Sveriges 20 största industriföretag (exklusive Scania); ABB, Alfa Laval, Astra Zeneca, Atlas Copco, Assa Abloy, Autoliv, Billerud, Boliden, Electrolux, Epiroc, Ericsson, Essity, Husqvarna, SAAB, Sandvik, SKF, SSAB, Trelleborg, Volvo Cars och Volvo Group. Den sammanlagda omsättningen, det sammanlagda rörelseresultatet, den sammanlagda rörelsemarginalen och den genomsnittliga rörelsemarginalen har studerats på kort och medellång sikt.

Tre företag redovisar i dollar som omräknats med hjälp av Riksbankens historiska data; 231229 – 10,04 SEK/\$, 221230 – 10,44 SEK/\$, 211230–9,04 SEK/\$, 201230–8,19 SEK/\$, 191230 – 9,32 SEK/\$. Utgångspunkten är verksamheternas omsättning från Sverige och i andra länder. Ägandet av bolagen är övervägande svenskt men också bolag med huvudkontor i andra länder ingår i analysen.

Sammanlagd omsättning 2022–2023

Efter att ha legat på högre nivåer under samtliga kvartal 2023 jämfört med 2022 så hamnade omsättningen sista kvartalet 2023 i nivå med sista kvartalet 2022. Husqvarna står ut tillsammans med Ericsson på nedsidan med en nedgång med 22 procent respektive 11 procent jämfört med fjärde kvartalet 2022. I andra riktningen har SAAB och Volvo Cars haft en ökning på 43 respektive 19 procent fjärde kvartalet 2023.

F1 Sammanlagd omsättning

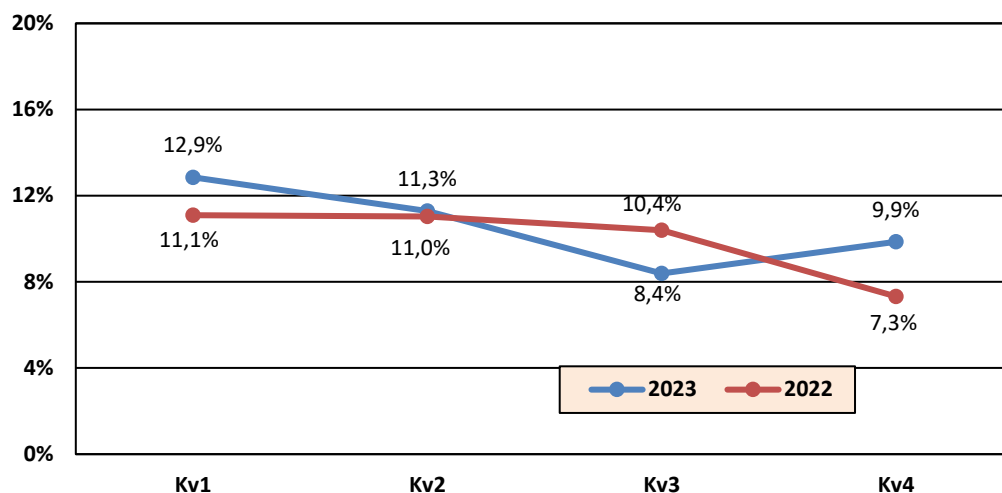

Källa: Bolagens kvartalsrapporter; egna beräkningar; OBS! Bruten skala

Rörelsemarginal 2022–2023

Den sammanlagda rörelsemarginalen – alltså när den sammanlagda omsättningen divideras med det sammanlagda rörelseresultatet – var i fjärde kvartalet högre än motsvarande kvartal i fjol.

F2 Sammanlagd rörelsemarginal

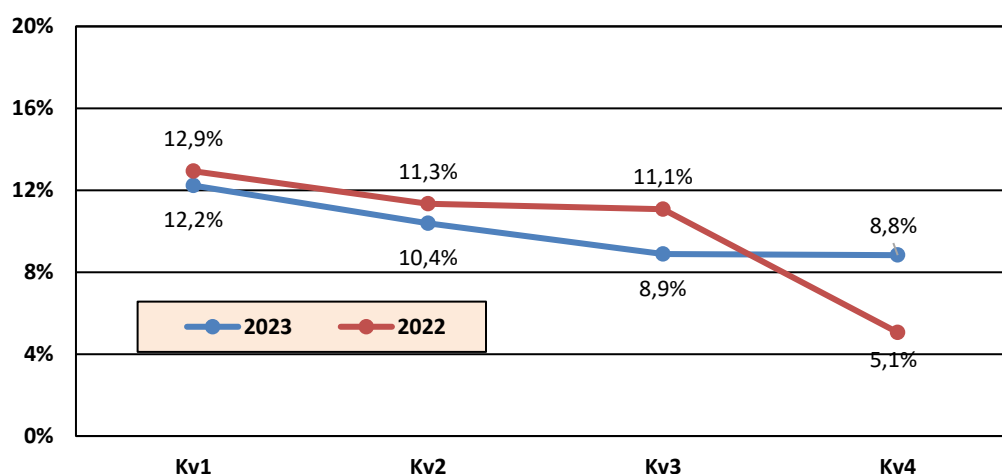

Källa: Bolagens kvartalsrapporter; egna beräkningar

Tittar vi i stället på den genomsnittliga rörelsemarginalen – alltså det oviktade genomsnittet av bolagens enskilda rörelsemarginaler – målas en något annorlunda bild upp. Efter att rörelseresultatet de första tre kvartalen legat lägre än år 2022 låg rörelseresultatet fjärde kvartalet 2023 högre än motsvarande kvartal året innan och i nivå med tredje kvartalet 2023.

Detta kan till del förklaras av att rörelsemarginalen i två av de största industribolagen ABB (Q1 15,2, Q2 15,9 och Q4 14,1 procent) och Astra Zeneca (Q1 23,4, Q2 21,5 och Q4 10,3 procent) i kraft av sin storlek påverkar helheten. De drar därmed upp den sammanlagda rörelsemarginalen men minskar i betydelse för den genomsnittliga rörelsemarginalen.

F3 Genomsnittlig rörelsemarginal

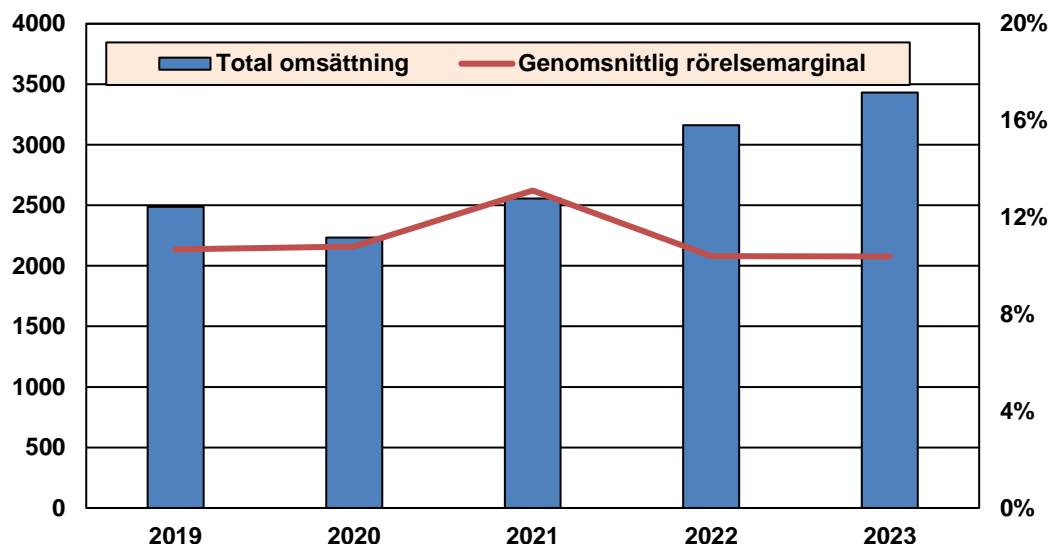
Källa: Bolagens kvartalsrapporter; egna beräkningar

Bäst rörelseresultat under det fjärde kvartalet gör Epiroc (21,2 procent) och Atlas Copco (20,2 procent). Tre bolag redovisade förluster under tredje kvartalet, Billerud (-2,1 procent), Electrolux (-9 procent) och Husqvarna (-11,6 procent).

I ett lite längre perspektiv ser vi att de största bolagen har ökat sin omsättning årligen sedan pandemin slog till 2020. 2023 uppgick den totala omsättningen i bolagen till nästan

3 500 miljarder kronor. Den genomsnittliga rörelsemarginalen ligger också stabilt på strax över 10 procent årligen.

F4 Omsättning och rörelsemarginal

Källa: Bolagens kvartalsrapporter; egna beräkningar

Kommentar från kvartalsboksluten för fjärde kvartalet 2023

Nulägesbilden är att de stora svenska industriföretagen står starka. Omsättningen är klart högre än föregående år. Det sammanlagda rörelseresultatet har ökat men några företag upplever dock tuffare tider.

All time high omsättning och rörelseresultat

Trots en vikande marknad i Europa och utmaningar i den globala handeln redovisar 12 av de 20 stora industribolagen rekordomsättning under 2023. Det är ABB, AB Volvo, Alfa Laval, Assa Abloy, Atlas Copco, Autoliv, Epiroc, Essity, SAAB, Sandvik, SKF och Volvo Cars. Fem av företagen har dessutom rekordresultat. Det är AB Volvo, Atlas Copco, Assa Abloy, Alfa Laval och SAAB.

Några av de stora industribolagen har dock påverkats negativt av olika faktorer. Billerud inom skogsnäringen och Boliden samt SSAB inom stål- och metallindustrin har påverkats av lägre marknadspriser som lett till en minskad omsättning. Försvagad hushållskonsumtion har medverkat till att Electrolux för andra året i rad gör ett minusresultat.

AB Volvo

AB Volvo investerar i den gröna omställningen genom eldrivna fordon och etablering av en ny batterifabrik i Mariestad. FoU har bidragit till att Volvo FH Electric utsetts till "International Truck of the Year 2024". Det är första gången en elektrisk lastbil tilldelas priset. Ett batteriutvecklingsföretag, Proterra Powered, har köpts upp i USA för att förstärka batterivärdekedjan i Nordamerika. Personalen betonar: "Att lyckas i den här branschen handlar om människor, och våra medarbetare gör skillnaden."

Alfa Laval

Företaget hade ett rekordår med 71 miljarder SEK i omsättning. Ett tillväxtområde är energidivisionen där efterfrågan växer på energieffektiva koldioxidneutrala lösningar, till exempel för grön vätgasproduktion. Företaget har ökat sina investeringar i FoU med nästan åtta procent under året och förvärvat hela eller delar av fyra nya företag.

Assa Abloy

Assa Abloy redovisade ett rekordår och satsar på att vara ledande globalt i övergången till elektromekaniska låssystem och digitala lösningar. Företaget genomförde 24 förvärv under 2023. Inom hållbarhet blev företaget utsett av Dow Jones Sustainability Index som ett av 600 företag som är ledande inom hållbarhet.

Atlas Copco

Företaget redovisar en rekordomsättning och ett rekordresultat med en rörelsemarginal på 21,4 procent på årsbasis. Företaget växte omsättningsmässigt med 22,1 procent från 141,3 till 172,7 miljarder SEK. Atlas Copco har som strategi att kombinera organisk tillväxt med företagsuppköp och förvärvade under året 17 nya bolag.

SAAB

SAAB är inne i en ny tillväxtfas och är positionerat när säkerhetsfrågorna globalt blivit viktigare. Satsningarna på FoU har ökat med 16 procent under året. Företaget har antagit en ny hållbarhetsstrategi under 2023. I bokslutskommunikén lyfts betydelsen av 21 600 hårt arbetande och engagerade medarbetare.

Sammanfattning

De största svenska industribolagen går över lag fortsatt bra. Företagen själva pekar ut några särskilda framgångsfaktorer:

- 1) Investeringar i FoU
- 2) Ambitionen att växa organiskt och genom företagsförvärv
- 3) Strategier för och en årlig uppföljning av hållbarhetsarbetet
- 4) Kompetent personal

Fordonsföretagen har en positiv trend med stora satsningar på elektrifiering och investeringar i batteriproduktion. Strategiska företagsinköp görs också för att snabba på marknadsutvecklingen. AB Volvos inköp av Proterra Powered i USA är ett sådant exempel. 12 av totalt 20 bolag redovisar en rekordomsättning och fem av företagen dessutom ett rekordresultat, visserligen ovägt för inflation. Det bör dock betonas att det finns risker med företagsförvärv, där de stora industribolagen kan påverkas negativt om förvärven inte blir lyckosamma.

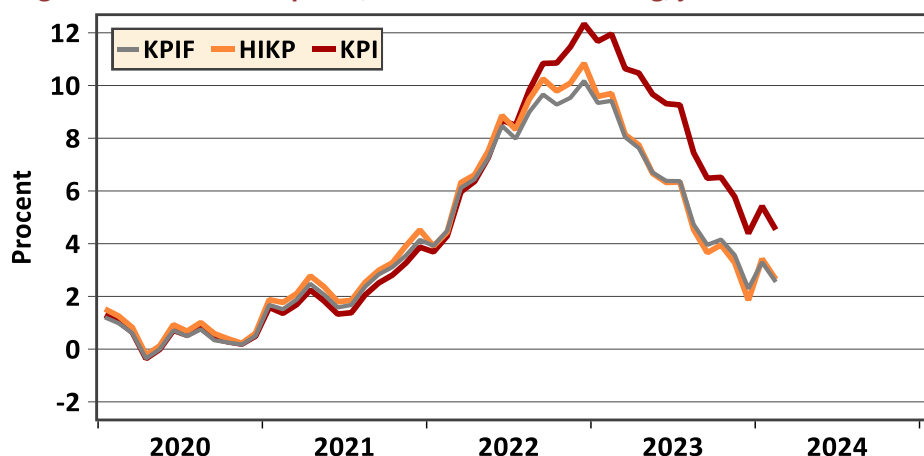
5. Inflation

Kapitel 5 behandlar utvecklingen av priser och penningpolitik i Sverige samt omvärlden.

5.1 Svensk inflation

Efter att ha nått toppen i december 2022 har inflationen avtagit i snabb takt. En förväntad uppgång skedde nyligen i januari vilken till stor del förklaras av indexuppräknningar i många avtal, höjd elnätsavgift, höjda hyror och höjda kommunala avgifter bland annat för vatten, avlopp och sopor.

Diagram 5.1 Konsumentpriser, 12-månadersförändring, jan 2020 – feb 2024

Källa: Macrobond och SCB

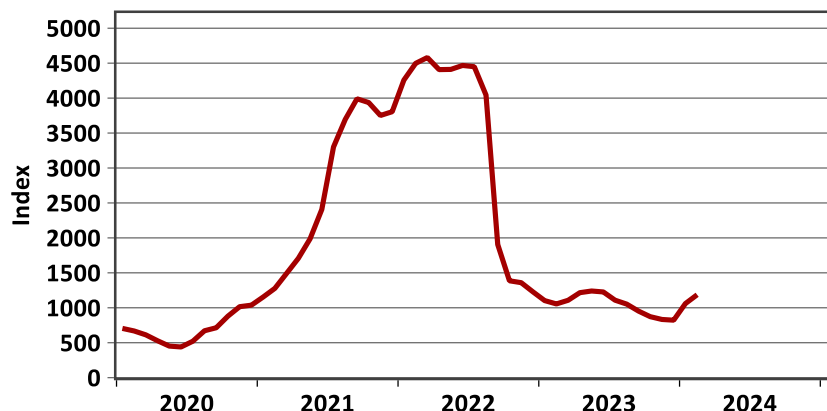
Inflationen mätt enligt Riksbankens målvariabel KPIF har nu varit inom $2 \pm 0,5$ procent två av de senaste tre månaderna. Riksbanken talar ibland om ett variationsband som sträcker sig mellan en och tre procent för att illustrera att inflationen inte kommer att vara exakt två procent varje månad. Riksbanken har dock ett punktmål och strävar hela tiden efter att inflationen ska nå 2,0 procent mätt som KPIF.

För våra medlemmar är konsumentprisindex (KPI), som inkluderar räntekostnader ett mer relevant mått. KPI var 4,5 procent i februari.

Flera faktorer ligger bakom den normaliserade prisökningstakten. Effekterna av efterfrågechocken när samhällen öppnades efter pandemin samt utbudshockan på grund av leverantörsproblem och Ukrainakriget har klingat av.

Många internationella varu- och transportpriser har återgått till normala nivåer vilket illustreras av containerfraktpriser från Kina i diagram 5.2. I de fall detta inte har skett så har ändå de flesta återgått till normal prisökningstakt. Samtidigt kvarstår Ukrainakrigets påverkan på många varor och risken är förhöjd för transporter genom några av världens viktigaste sjötransportleder: Panamakanalen (torra), Suezkanalen och Röda havet (pirater & rebeller), samt Svarta havet och Azovska sjön (krig).

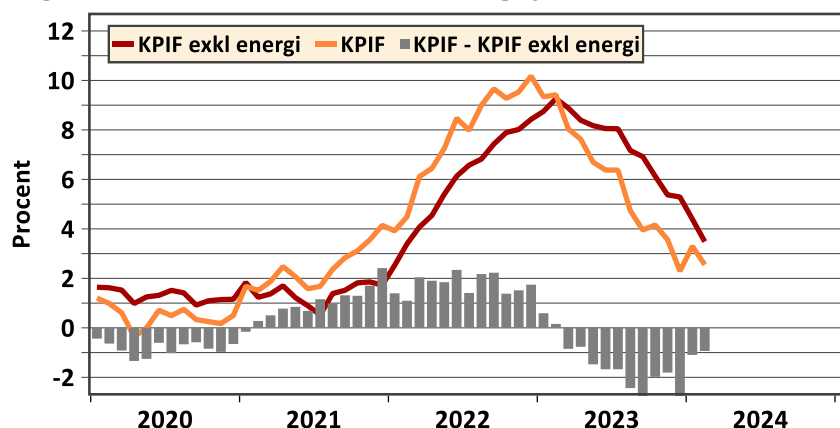
Diagram 5.2 Sjötransportpriser från Kina, vägt index, jan 2020 – feb 2024

Källa: Macrobond, Kina, Container Trade Statistics, CPB, Harper Petersen & Co, Hamburg Shipbrokers Association

Internationella och europeiska energipriser har också stabiliserats. Energi är en viktig insatsfaktor i produktionen av många varor och tjänster samt är en stor del av hushållens utgifter. Därför påverkar energipriserna direkt och indirekt prisutvecklingen i mycket hög utsträckning.

Diagram 5.3 KPIF och KPIF exklusive energi, jan 2020 – feb 2024

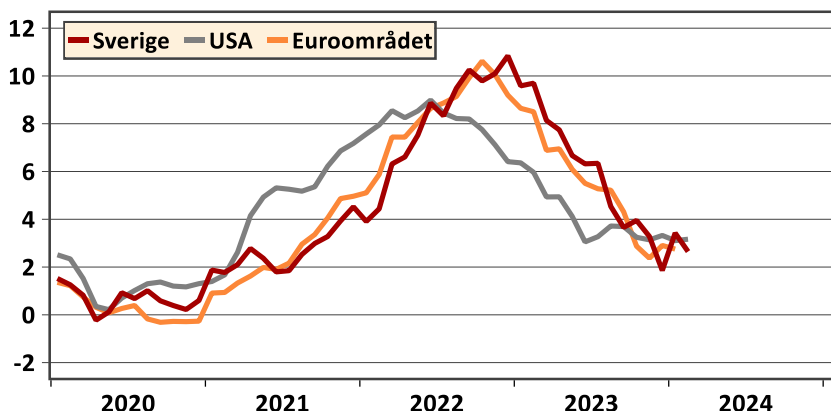
Källa: Macrobond och SCB

De gråa staplarna i diagram 5.3 visar energiprisernas direkta bidrag till KPIF-inflationen. Från mars 2023 och framåt har de bidragit negativt till inflationstakten.

5.2 Internationell inflation samt räntor

USA avvek från Sverige och euroområdet redan i mars 2022 och hade under lång tid en lägre inflationstakt. Under andra halvåret 2023 avstannade minskningen och USA har sedan dess haft en inflation som pendlat mellan 3,7 och dagens 3,2. Euroområdets inflationstakt passerade USA:s i oktober 2023 och är nu nere på 2,8 procent (mätt som HIKP).

Diagram 5.4 Konsumentpriser i olika länder, HIKP, årlig förändring, jan 2020 – feb 2024

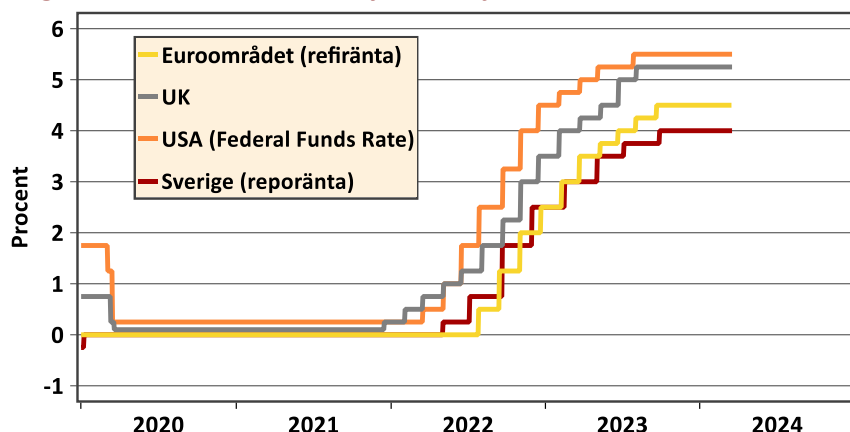

Källa: Eurostat, BLS, SCB och Macrobond

Räntor

Under pandemikrisen bedrev många av världens centralbanker en kraftigt expansiv penningpolitik med sänkta räntor kring nollstreck och stora värdepappersköp för att ge stöd till återhämtningen i ekonomin och för att få upp inflationen. När priserna började stiga dröjde det innan de stramade åt penningpolitiken vilket har bidragit till dagens höga inflation.

Diagram 5.5 Centralbankers styrräntor, jan 2020 – mar 2024

Källa: ECB, FED, SCB och Macrobond

När åtstramningen väl kom skedde den i snabb takt. De flesta centralbanker har nu signalerat att räntetoppen är nådd och att räntesänkningar under 2024 är möjliga samtidigt som de är måna om att trycka på att ingen sänkning eller till och med höjning inte är uteslutet.

Den amerikanska centralbanken FED signalerar att räntesänkning kan bli aktuell ”senare i år”, kanske ”någon gång i sommar”.

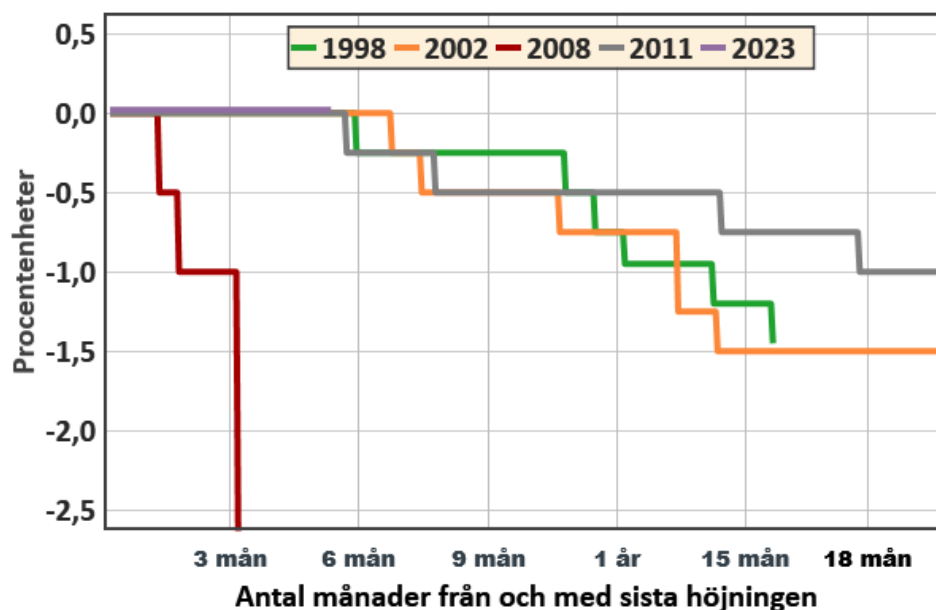
ECB anser att inflationen är på väg mot tvåprocentmålet men att de ECB behöver lite mer bevis, i synnerhet ” trovärdiga lönedata”, innan banken kan börja sänka styrräntan.

Riksbanken ser att risken för att inflationen ska bita sig fast på för hög nivå har minskat de senaste månaderna och att det gör det möjligt att sänka räntan under året, kanske till och med redan under

första halvåret. Banken ser att löneutvecklingen är kompatibel med inflationsmålet men oroar sig för att företagens prissättningsbeteende kan ha förändrats. Den väger också in växelkursen och ECB:s samt FED:s räntor i sina beslut men har sagt att man kan tänka sig att gå före ECB och FED.

Precis som räntor ofta höjs snabbt vid stora inflationsuppgångar så sänks de vanligtvis snabbt när den anses vara avklarad. Diagram 5.6 visar att sex till sju månader efter Riksbankens sista höjningar vid tidigare stora prischocker, så har banken påbörjat en snabb nedtrappning av styrräntan. Inom 15 månader (vilket motsvarar årsskiftet 2024/25) sänktes räntan mellan 0,75 och 1,50 procentenheter.

Diagram 5.6 Förändring av styrräntan efter sista höjning

Källa: Riksbanken och egna beräkningar

5.3 Prisutveckling ur företagens perspektiv

Konsumentpriser mäter utvecklingen av priserna på de varor och tjänster som hushållen konsumerar. Det här avsnittet avhandlar priser som är viktiga för företagen.

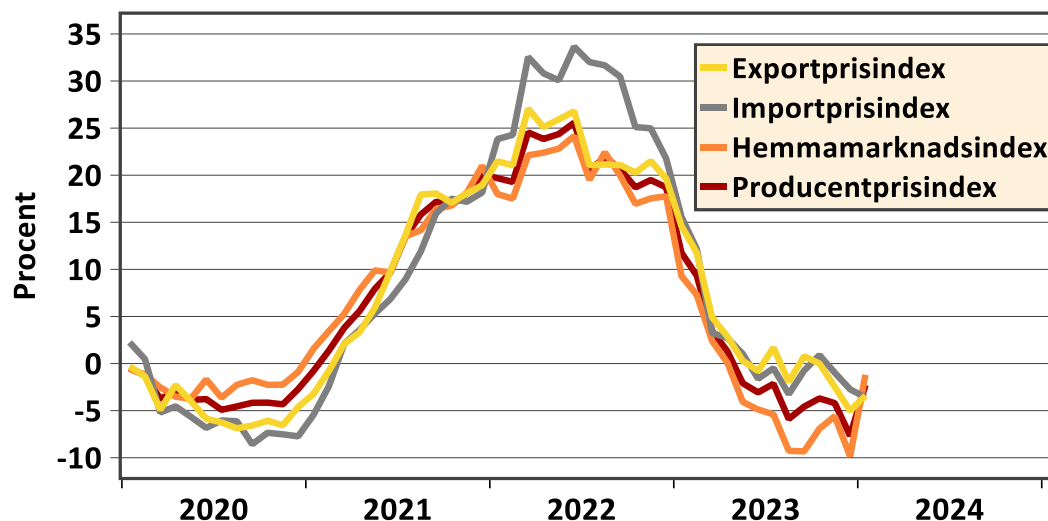
Negativ producentprisutveckling

Producentprisindexet (PPI)¹¹ mäter den genomsnittliga prisutvecklingen totalt och produktgrppsvis för svenska producenters försäljning, på olika marknader samt på produkter som tas in till Sverige från utlandet. PPI omfattar produkter som producerats inom näringsgrenarna A-E¹², och erhålls genom en sammanvägning av de två serierna hemmamarknadsindex och exportprisindex.

¹¹ Prisindex i producent- och importled (PPI) är benämningen på ett antal olika prisindex och mäter prisutvecklingen i producent- och importled. Priserna mäts i det första distributionsledet då produkterna levereras från svenska producenter respektive första inköpsledet då produkterna kommer in i Sverige. Prisutvecklingen redovisas dels som ett genomsnitt för samtliga produkter och dels uppdelat på olika produktgrupper. PPI omfattar produkter producerade i näringsgrenarna A-E.

¹² SPIN 2015 A-E, produkter från jordbruk, skogsbruk och fiske, utvinning och mineral, tillverkningsindustri, försörjning av el, gas, värme och kyla samt vattenförsörjning, avloppsrening, avfallshantering och sanering.

Diagram 5.7 Producentpriser jan 2017 – jan 2024, (jan 2017 = index 100)

Källa: SCB och Macrobond

Producentpriserna jämfört med året innan har minskat sedan i maj 2023 och var i januari 2,3 procent lägre än samma månad föregående år. Som mest minskade de med 8 procent i årstakt. Detta ger ett stort nedåtryck på inflationen. Historiskt sett har inflationen med fördröjning ofta hamnat nära 0 procent när PPI har haft en liknande utveckling.

5.4 Prognoser

Konjunkturinstitutets senaste prognos från i december är att KPI-inflationen blir 2,9 procent år 2024, se tabell 5.1.

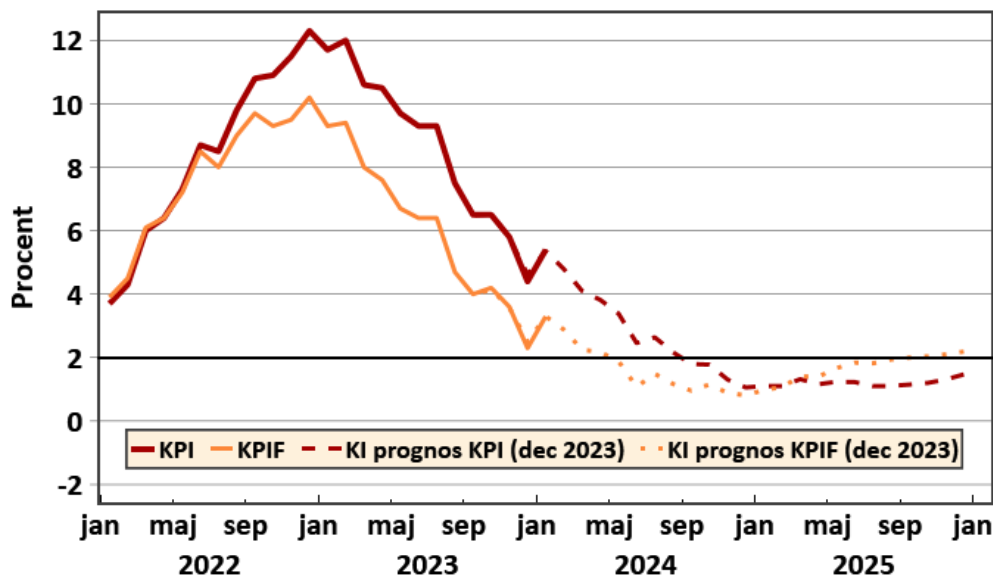
Tabell 5.1 Inflationsprognoser, årlig procentuell förändring

	2023	2024	2025	2026
Konjunkturinstitutet (dec 2023)				
KPI	8,6	2,9	2,4	1,8
KPIF	6,0	1,7	1,7	2,0

Källa: Konjunkturinstitutet och Sveriges Riksbank

Konjunkturinstitutet bedömer att inflationen kommer att fortsätta sjunka snabbt under 2024. Deras bedömning var i december 2023 att KPIF når sitt högsta värde i januari i år och att tvåprocentmålet kommer att nås i april/maj. De tror att i vid årsskiftet 2024/25 så kommer KPI-inflationen vara under en procent, se diagram 5.8.

Diagram 5.8 Konjunkturinstitutets prognos, månadsvis, jan 2020 – dec 2025

Källa: Konjunkturinstitutet, SCB och Macrobond

Riksbanken ser att risken för att inflationen ska bita sig fast på för hög nivå har minskat de senaste månaderna. De tror är att aktiviteten i svensk ekonomi gradvis ökar mot slutet av året, när inflationen fallit tillbaka och hushållens inkomster ökar. En återgång till reallöneökningar och låg och stabil inflation kommer även att ge goda förutsättningar för att investeringarna ska kunna öka igen i alla branscher, även bostadsinvesteringarna.

Samtidigt ser banken flera risker för bakslag, särskilt de geopolitiska spänningarna, växelkursen och en osäkerhet kring företagens prissättningsbeteende som risker som kan få inflationen att överstiga målet.

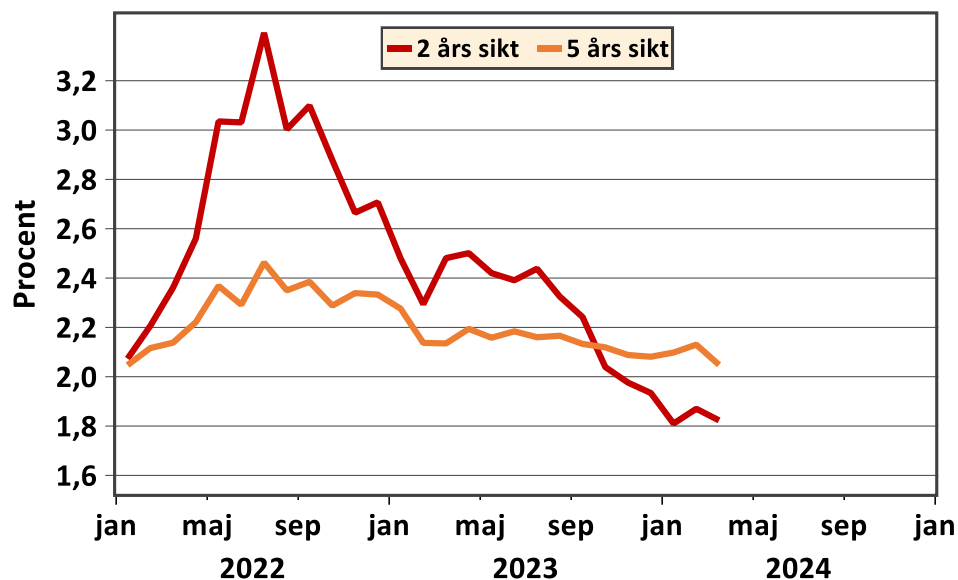
Också Konjunkturinstitutet är oroliga för ett förändrat prissättningsbeteende. Företagen höjer priserna betydligt oftare nu än innan inflationen skenade i väg uppåt. En förklaring är att de har sett att det går att höja priserna utan alltför allvarliga konsekvenser. De är också mer inställda på att svara snabbt på nya störningar med att höja priserna. ”Risken är att det blir som på 1970-talet, där inflationen under många år pendlade kraftigt på skadligt höga nivåer”. I den senaste företagsundersökningen som Riksbanken har gjort finns dock tydliga indikationer på att företagens prissättningsbeteende är på väg att normaliseras.

Inflationsförväntningar

Konsumenter, företag och andra ekonomiska aktörers förväntningar på framtida inflation har stor betydelse för hur inflationen faktiskt utvecklas. Mätningar av inflationsförväntningar görs uppdelat på olika mått, tidshorisonter och aktörer. Det är framför allt inflationsförväntningarna på längre sikt som anses vara ett viktigt mått på tilltron till Riksbankens förmåga att nå inflationsmålet. Finns tilltro till att Riksbanken når sitt mål så kan pris- och lönespiraler undvikas.

I mars 2024 var penningmarknadsaktörernas förväntningar på KPIF-inflationen på två års sikt 1,8 samt på fem års sikt 2,1 procent, se diagram 5.9. De femåriga förväntningarna är i linje med inflationsmålet men marknaden ser det som troligt att inflationstakten hamnar under inflationsmålet under en period de närmsta två åren.

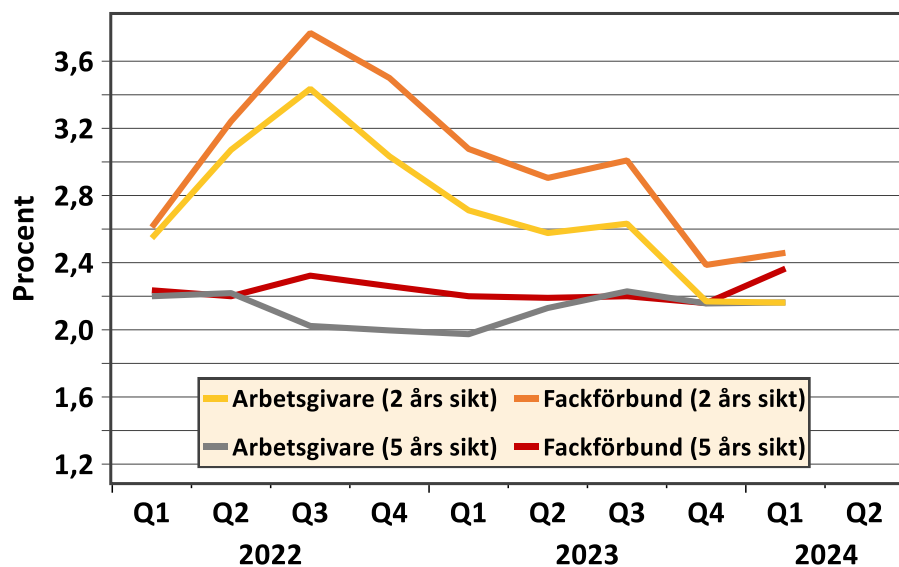
Diagram 5.9 Penningmarknadsaktörernas inflationsförväntningar KPIF, årlig förändring

Källa: Macrobond och Kantar Prospera

Arbetsgivarnas långsiktiga inflationsförväntningar är mycket nära inflationsmålet med 2,2 procent. Fackförbundens 2-åriga förväntningar är 2,5 och de 5-åriga är 2,4, båda dessa har ökat det senaste kvartalet. Dessa bedömningar skiljer sig från penningmarknaden och arbetsgivarna.

Diagram 5.10 Parternas inflationsförväntningar KPIF, årlig förändring

Källa: Macrobond och Kantar Prospera

5.5 Sammanfattning

Inflationen bedöms av Konjunkturinstitutet och Riksbanken snart vara på, eller under, målet men båda ser risker med geopolitiska spänningar, växelkursen och företagens prissättningsbeteende.

I Konjunkturinstitutets prognos från december bedöms KPIF-inflationen för 2024 bli 1,7 procent. Prognosen för KPI är 2,9 procent.

Riksbanken ser att risken för att inflationen ska bita sig fast på för hög nivå har minskat de senaste månaderna och att det gör det möjligt att sänka räntan under året, kanske till och med redan under första halvåret. Banken ser att löneutvecklingen är kompatibel med inflationsmålet men oroar sig för att företagens prissättningsbeteende kan ha förändrats. Den väger också in växelkursen och ECB:s samt FED:s räntor i sina beslut.

6. Sysselsättning och arbetslöshet

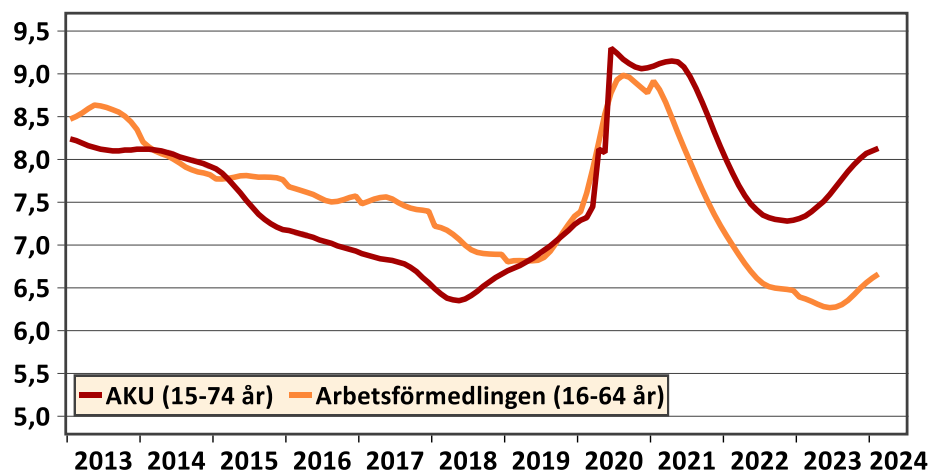
I detta kapitel analyseras utvecklingen av sysselsättning och arbetslöshet, både totalt i hela ekonomin och i industrin.

Efter en mycket stark utveckling efter pandemin och en lång period av motståndskraft under nuvarande konjunkturedgång började till slut läget att försämrats på den svenska arbetsmarknaden efter sommaren 2023.

6.1 Arbetslösheten

I pandemins inledning steg arbetslösheten med två procentenheter inom loppet av bara några månaders tid. Sedan föll arbetslösheten tillbaka snabbt igen. Enligt Arbetsförmedlingens mått var arbetslösheten under våren 2023 på den lägsta nivån sedan finanskrisen. Det officiella arbetslöshetstalet som kommer från SCB:s arbetskraftsundersökningar (AKU) föll också tillbaka till samma nivå som innan pandemiuppgången men inte till lika låga nivåer som Arbetsförmedlingens tal. Under andra halvåret förra året började arbetslösheten att öka igen. Det gäller enligt båda måtten men främst för AKU vars arbetslöshetstal i februari var 8,1 procent. Enligt Arbetsförmedlingens mått var arbetslösheten då 6,8 procent.

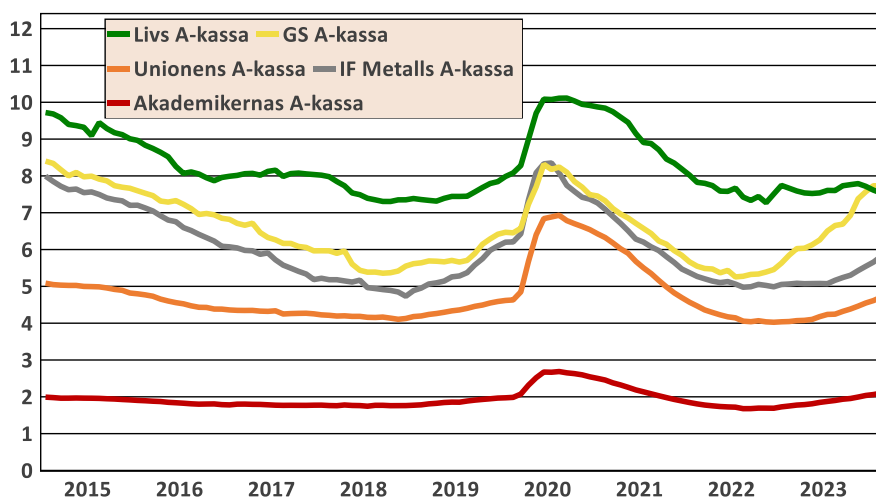
Diagram 6.1 Arbetslöshet enligt AKU respektive Arbetsförmedlingen

Källa: SCB, Arbetsförmedlingen och Macrobond

Även inom industrin har lågkonjunkturen fört med sig att arbetslösheten har ökat. I de flesta av förbundens a-kassor har ökningen varit måttlig men det stora undantaget är GS a-kassa. Där började arbetslösheten öka klart tidigare än i övriga a-kassor och den har också ökat betydligt mer.

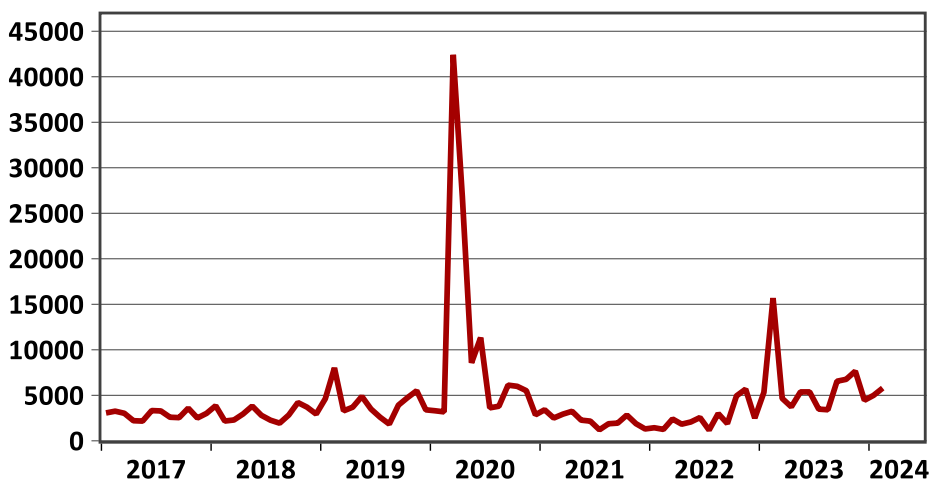
Diagram 6.2 Arbetslöshet per a-kassa inom industrin, procent av medlemsantalet

Källa: Arbetsförmedlingen och Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen

Antalet varsel var på historiskt låga nivåer under perioden efter pandemin. Under hösten 2022 började sedan varslen öka till drygt 5 000 personer per månad under ett antal månader¹³. Sedan skedde ingen ytterligare ökning utan varslen låg kvar runt den nivån under första halvåret 2023. Efter sommaren skedde dock en större ökning igen och under september-november varslades i genomsnitt 7 000 personer per månad. Under vintern har antalet varsel sedan lugnat sig något, i december-februari varslades cirka 5 000 personer per månad.

Diagram 6.3 Varsel, antal personer per månad, jan 2017-feb 2024

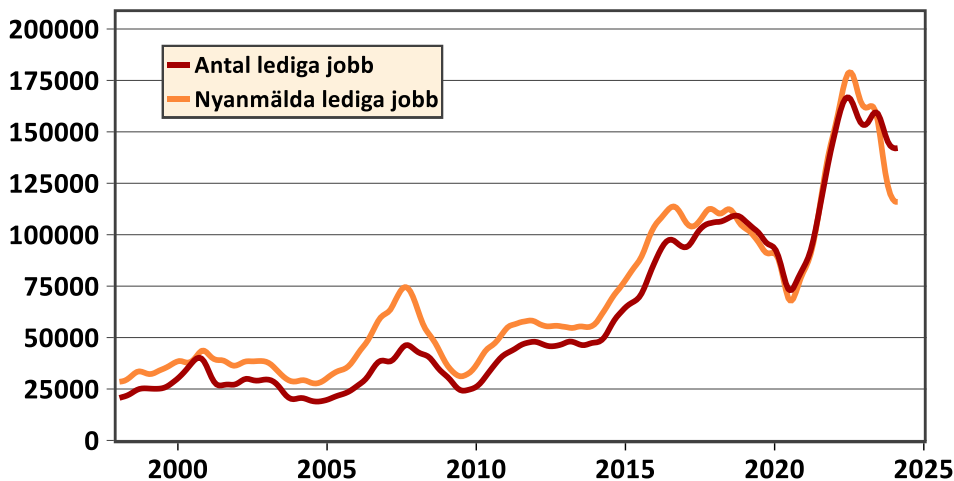
Källa: Arbetsförmedlingen

I takt med försvagningen av arbetsmarknaden under hösten har också antalet nyanmälda lediga jobb till Arbetsförmedlingen minskat. I en historisk jämförelse är antalet nya lediga jobb fortfarande dock på höga nivåer.

¹³ Den tillfälliga toppen i antalet varsel i februari 2023 beror på att omsorgsbolaget Humana varslade hela sin personalstyrka på drygt 11 000 personer när de fick sitt tillstånd från indraget från IVO. De har sedan fått tillbaka tillståndet och det stora varslat verkställdes aldrig.

Det totala antalet lediga jobb hos Arbetsförmedlingen har också hållit sig kvar på höga nivåer. Det finns alltså fortfarande väldigt många lediga jobb som inte kan tillsättas, trots att arbetsmarknaden har kylts av något.

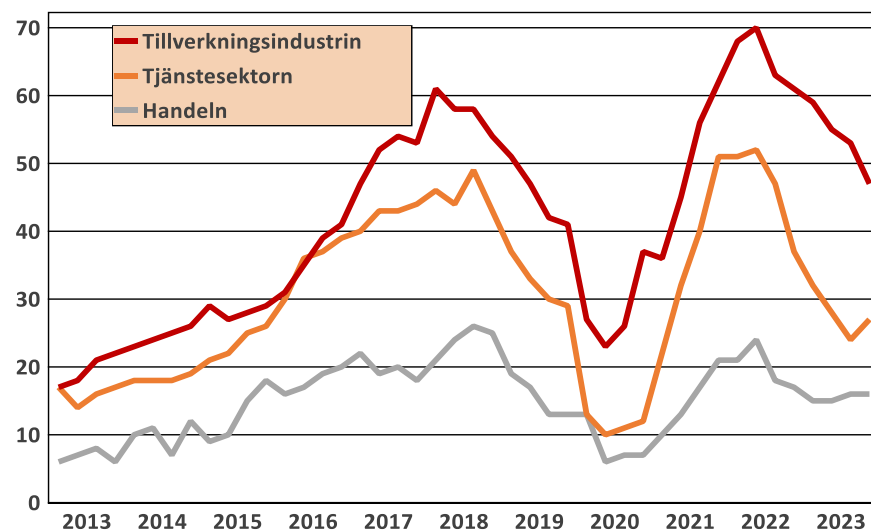
Diagram 6.4 Antalet lediga jobb, säsongrensade månadsvärden

Källa: Arbetsförmedlingen

Den fortsatt stora efterfrågan på arbetskraft visar sig också i att andelen företag som upplever brist på arbetskraft är kvar på höga nivåer. Framför allt gäller det i industrin där arbetskraftsbriststalen nu är klart högre än inom tjänstesektorn och inte har minskat lika mycket under det senaste året.

Diagram 6.5 Brist på arbetskraft, andel ja-svar, kvartalsvis, säsongrensat, kv 1 2013-kv 4 2023

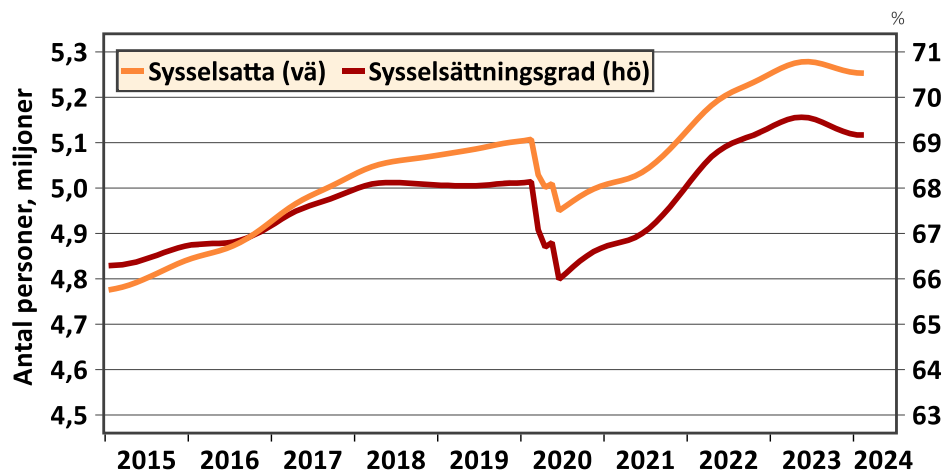

Källa: Konjunkturinstitutet och Macrobond

6.2 Sysselsättning

Sverige har uppvisat en i det närmaste häpnadsväckande stark sysselsättningsutveckling efter pandemin. Under 2022 ökade antalet sysselsatta med över 150 000 personer vilket med god marginal är den största ökningen ett enskilt år under hela 2000-talet. Under 2023 mattades ökningen av och det andra halvåret minskade antalet sysselsatta. Helåret 2023 innebar ändå en ökning med cirka 70 000 personer jämfört med 2022.

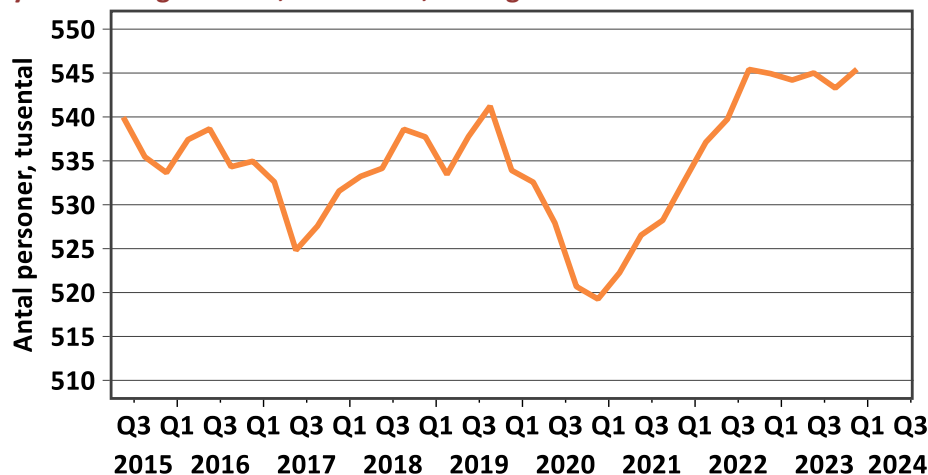
Diagram 6.6 Antalet sysselsatta i tusental personer samt sysselsättningsgrad i procent av befolkningen, 15–74 år

Källa: SCB och Macrobond

Även antalet anställda inom industrin har haft en stark utveckling efter fallet i inledningen av pandemin. Under 2023 var antalet industrianställda totalt sett relativt oförändrat men bakom totalsiffran döljer sig stora skillnader mellan branscher. Ökningen av arbetslöshet i GS a-kassa som syntes i diagram 6.2 återspeglas också av att den största minskningen av antalet anställda mellan fjärde kvartalen 2022 och 2023 skedde inom trävaruindustrin. Även grafisk industri och livsmedelsindustrin tillhörde de delbranscher med störst minskning av antalet anställda. I andra delbranscher, såsom fordon, data och tele samt el och optik ökade i stället antalet anställda.

Diagram 6.7 Antalet anställda inom tillverkningsindustrin, kortperiodisk sysselsättningsstatistik, kvartalsvis, säsongrensat

Källa: SCB och Macrobond

6.3 Svagare arbetsmarknad väntas det kommande året

Som visats tidigare har sysselsättningen börjat minska. Företagens anställningsplaner framåt pekar dock inte på att något stort ras är att vänta framöver. I början av året har anställningsplanerna för hela näringslivet varit runt noll i Konjunkturinstitutets mätningar. Det innebär att det är lika många företag som anger att de kommer öka som anger att de kommer minska antalet anställda den kommande tiden.

Diagram 6.8 Företagens anställningsplaner, netttotal, säsongrensade månadsvärden

Källa: Konjunkturinstitutet

Arbetslösheten som började stiga i höstas väntas fortsätta uppåt under detta år. Konjunkturinstitutets prognos är att den ökar från 7,7 procent förra året till 8,4 procent i år och håller sig kvar på den nivån även under 2025, för att sedan under 2026 sjunka tillbaka till liknande nivå som 2023 igen. Antalet sysselsatta väntas minska med en halv procent i år och sedan öka med en knapp procent nästa år.

6.4 Sammanfattning

Efter en mycket stark period efter pandemin har arbetsmarknaden kylts av under hösten. Arbetslösheten har börjat öka och sysselsättningen har börjat minska. I år väntas försvagningen fortsätta en tid för att sedan vända uppåt igen under de kommande åren.

Trots det sämre läget på arbetsmarknaden är efterfrågan på arbetskraft fortsatt stor och många företag har svårt att hitta personer att anställa till de lediga jobb som finns. Det gäller särskilt inom industrin.

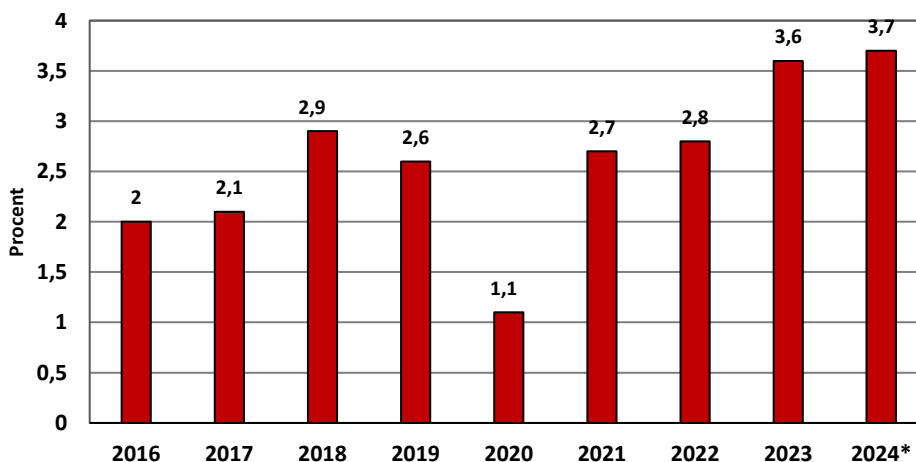
7. Löner

I kapitlet beskrivs löneutvecklingen inom industrin. Nominella och reala förändringar redovisas. Blicken vänds även utomlands för en jämförelse av löneutvecklingen i Sverige med utvecklingen i Västeuropa.

7.1 Industrins löneutveckling

Avtalsrörelsen 2023 resulterade i ett tvåårigt avtal med löneökningar i början av varje avtalsår med ett totalt avtalsvärde på 7,4 procent (4,1 i april 2023 och 3,3 i april 2024). Den närmast föregående avtalsrörelsen ägde rum 2020 och det året sköts avtalsrörelsens slutförhandlingar upp från mars till oktober på grund av pandemin och de redan befintliga avtalen prolangerades till sista oktober. Det medförde att inga avtal om löneökningar för 2020 fanns på plats förrän de nya avtalen var tecknade i slutet av oktober. Det totala avtalsvärdet blev 5,4 procent på 29 månader, uppdelat på 3 procent den 1 november 2020 och 2,4 procent den 1 april 2022.

Diagram 7.1 Nominell löneutveckling i gruv- och tillverkningsindustrin

Källa: Konjunkturinstitutet. *2024 är en prognos.

Diagram 7.1 visar utfallet av löneutvecklingen¹⁴ i svensk industri för åren 2016–2023 samt prognos för 2024 enligt konjunkturlönestatistiken. Den låga ökningstakten 2020 är en följd av att de nytecknade avtalen gällde först från den 1 november. 2023 blev löneökningstakten i svensk industri 3,6 procent och enligt Konjunkturinstitutets prognos stiger ökningstakten till 3,7 procent 2024.

7.2 Reallönerna vänder uppåt 2024

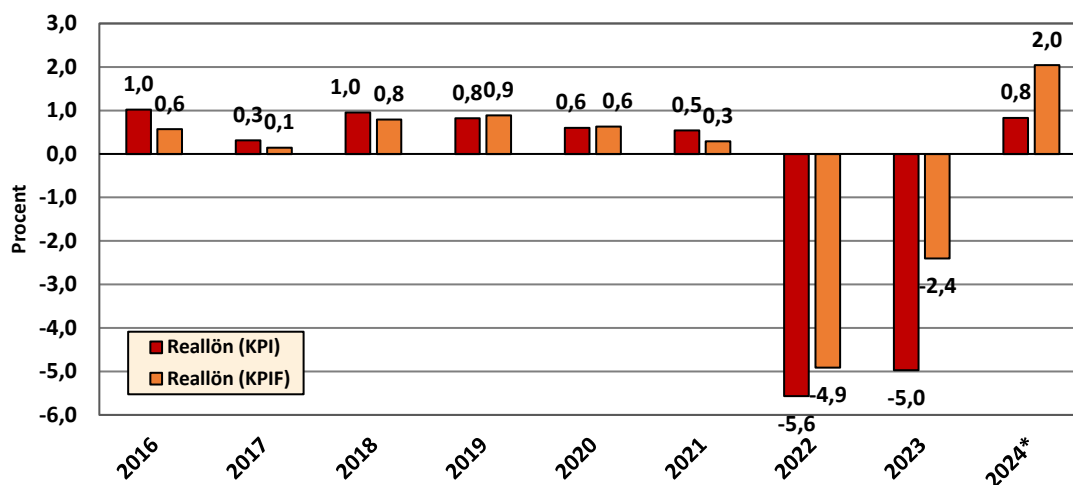
När lönerna ökar snabbare än inflationen ökar reallönerna, vilket betyder att de anställdas köpkraft stärks. Diagram 7.2 visar reallönernas utveckling per år med inflationen mätt med KPI respektive KPIF. Inflationen mätt med KPI påverkas mycket när stora ränteförändringar sker. Om KPIF¹⁵ används vid beräkning av reallönen erhålls reallönen med fast ränta. Det framgår att efter en

¹⁴ De uppmätta löneökningarna skiljer sig åt beroende på vilken källa som används. I diagram 7.1–7.3 används Konjunkturinstitutet som källa. I den internationella jämförelsen i diagram 7.4 - 7.5 används LCI från Eurostat som källa.

¹⁵ Sedan 2017 är KPIF Riksbankens nya målvariabel för penningpolitiken (tidigare KPI).

negativ utveckling under både 2022 och 2023 väntas reallönerna återigen stiga under 2024 oavsett vilket inflationsmått som används.

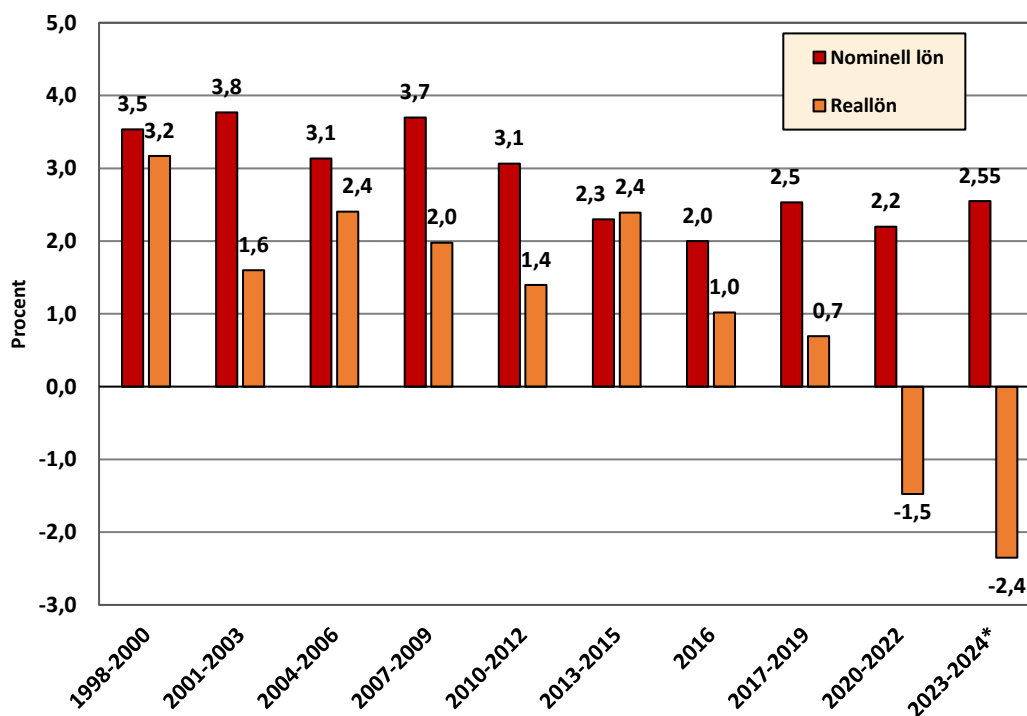
Diagram 7.2 Reallöneutveckling i gruv- och tillverkningsindustrin, procent

Källa: Konjunkturinstitutet. *2024 är en prognos.

Diagram 7.3 visar den genomsnittliga nominella respektive reala löneökningen per år under samtliga avtalsperioder mellan 1998 och 2024. Till följd av den historiskt höga inflationstakten som rått sedan 2022 har, som framgick av diagram 7.2, reallönerna sjunkit både 2022 och 2023. Det medför att när reallönens utveckling för hela avtalsperioden 2020–2022 och för de första åren av nuvarande avtalsperiod (2023–2024) betraktas har den totalt sett varit negativ. Till och med 2020 utvecklades reallönerna positivt under hela industriavtalsperioden.

Diagram 7.3 Nominell och real löneutveckling i gruv- och tillverkningsindustrin

Källa: Konjunkturinstitutet. *2024 är en prognos.

7.3 Industrin normerar

2023 års avtal inom industrin gav kostnadsökningar på totalt 7,4 procent över en period på 24 månader. Denna kostnad blev sedan den norm (märket) som kom att gälla för övriga avtal som tecknades på arbetsmarknaden.

Tabell 7.1 Sektorsvis årlig nominell löneökningstakt 1998–2024

	1998-2023	2023	2024*	2023-2024*
Totalt	3,1	3,8	3,7	3,8
Näringsliv	3,0	4,0	3,8	3,9
Varubranscher	3,0	3,8	3,7	3,8
Industri	3,0	3,6	3,7	3,7
Bygg	3,1	4,2	3,7	4,0
Tjänstebranscher	3,0	4,0	3,9	4,0
Stat	3,1	2,9	4,0	3,5
Kommuner	3,2	3,4	3,5	3,5

Källa: Konjunkturinstitutets konjunkturlönestatistik. * 2024 är en prognos.

Tabell 7.1 visar löneutvecklingen i olika sektorer för olika perioder och enskilda år. Sett över hela perioden 1998–2023 har löneutvecklingen i de olika sektorerna varit likartad och rört sig i spannet 3,0–3,2 procent. Under 2023 uppvisade industrin lägre löneökningar än övriga delar av privat sektor, men högre än i offentlig sektor. Prognosen för 2024 pekar på löneökningar på 3,7 procent både i industrin och på arbetsmarknaden i stort.

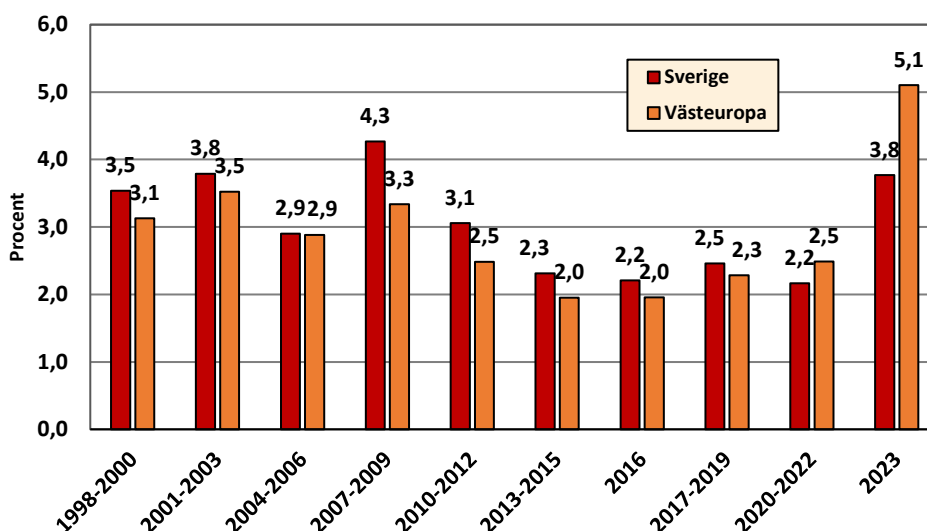
7.4 Sverige och Europa

Under Industriavtalets tid har lönerna i Sverige ökat något mer än i Västeuropa¹⁶. I diagram 7.4 jämförs den genomsnittliga årliga löneökningstakten i svensk tillverkningsindustri med genomsnittet för Västeuropa under olika perioder som i stort motsvarar de olika avtalsperioderna. Gemensamt för både Sverige och Västeuropa är att löneökningstakten har växlats ned efter finanskrisen. Fram till 2020 hade Sverige högre löneökningar än Västeuropa under samtliga avtalsperioder utom 2004–2006, då ökningstakten var lika hög som i Västeuropa. Under de två senaste avtalsperioderna har utvecklingen vänt och de västeuropeiska lönerna har hittills ökat i snabbare takt än de svenska. Under perioden 2020–2022 ökade lönerna i svensk industri med 2,2 procent och i västeuropeisk industri med 2,5 procent. 2023 var ökningstakterna 3,8 respektive 5,1 procent.

¹⁶ Med Västeuropa avses Belgien, Finland, Frankrike, Irland, Italien, Nederländerna, Portugal, Spanien, Tyskland, Österrike, Danmark, Storbritannien och Norge. De redovisade siffrorna är KIX-vägda genomsnitt, där länderna ges olika vikt utifrån deras betydelse som marknad för svensk export och konkurrentland till Sverige.

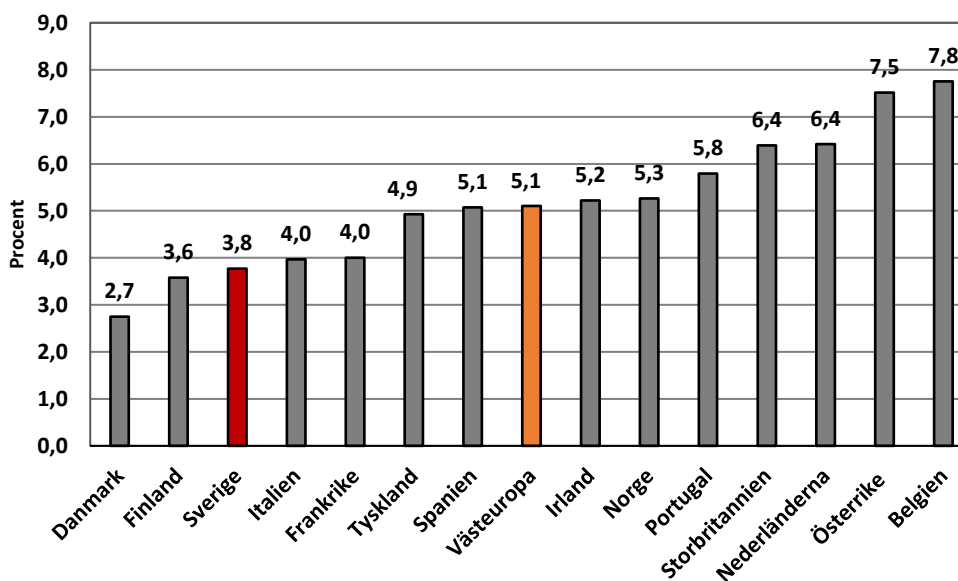
Diagram 7.4 Nominell löneutveckling i Sverige och Västeuropa, tillverkningsindustrin, procent

Källa: Eurostat LCI

Diagram 7.5 visar den uppskattade löneutvecklingen 2023 i de västeuropeiska länderna. Endast Danmark och Finland hade långsammare löneökningar än Sverige. I topp återfinns Belgien och Österrike med ökningstal på 7,8 respektive 7,5 procent.

Diagram 7.5 Nominell löneutveckling Västeuropa, 2023, tillverkningsindustrin, procent

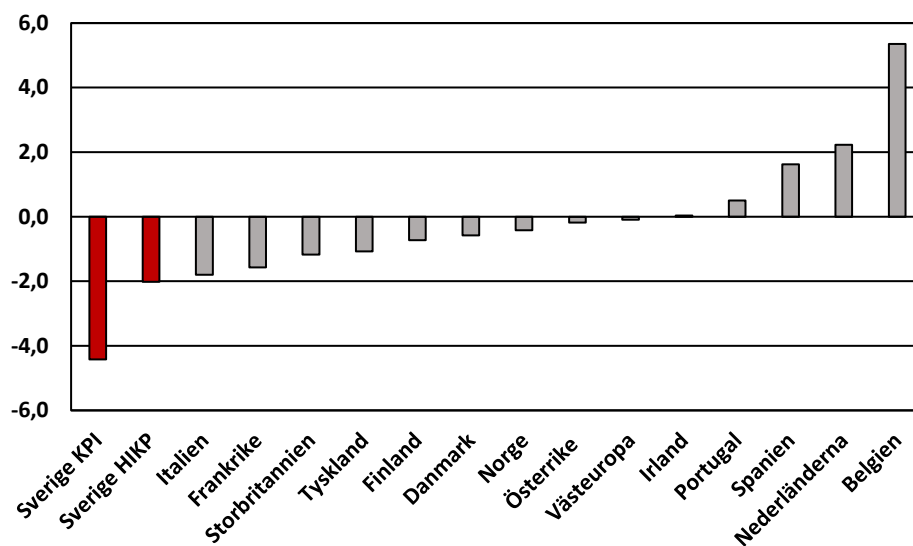

Källa: Eurostat LCI

I diagram 7.6 presenteras reallönernas utveckling i de västeuropeiska länderna 2023 och i diagram 7.7 utvecklingen under hela industriavtalsperioden. Under 2023 uppvisade majoriteten av de västeuropeiska länderna sjunkande reallöner. Sverige utmärker sig 2023 med det lägsta ökningstalet i hela Västeuropa. Det förklaras av att den nominella löneökningstakten var en av de lägsta i Västeuropa samtidigt som den svenska inflationen var högst bland de västeuropeiska länderna mätt med KPI och även bland de högsta mätt med HIKP. Sett över hela industriavtalsperioden har Sverige dock uppvisat näst högst reallöneökningar med KPI som

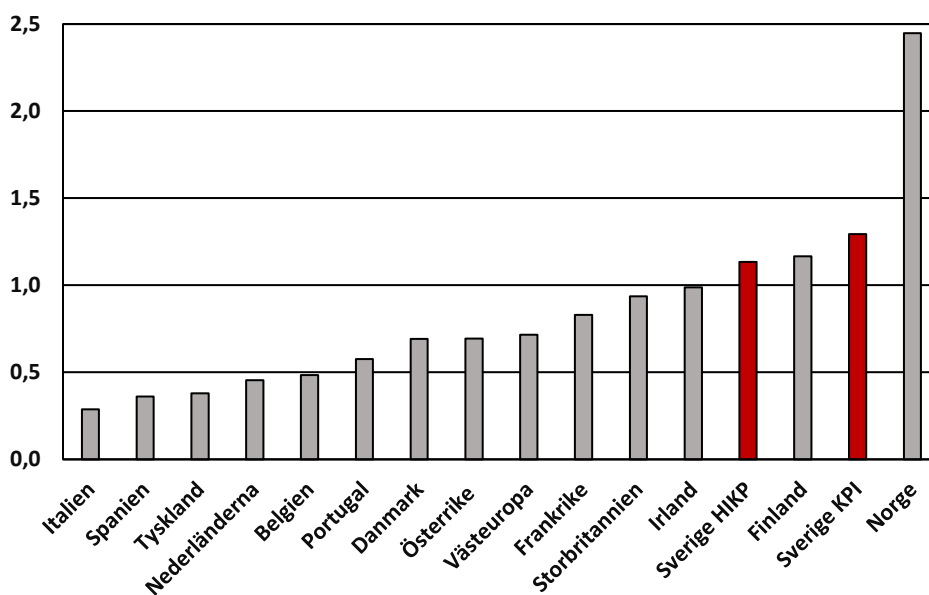
inflationsmått och tredje högst när inflationen mäts med HIKP. Alla länder har haft en positiv utveckling under perioden 1998–2023.

Diagram 7.6 Reallönernas utveckling i Västeuropa, 2023 tillverkningsindustrin, procent

Källa: Eurostat LCI, Eurostat HICP och Konjunkturinstitutet

Diagram 7.7 Reallönernas utveckling i Västeuropa 1998–2023, tillverkningsindustrin, procent

Källa: Eurostat LCI, Eurostat HICP och Konjunkturinstitutet

7.5 Kollektivavtal i omvärlden

Norge

Norge har en liknande modell som den svenska där konkurrensutsatt industri förhandlar om löner först och sätter ramarna för övriga branscher. Uppgörelsen kallas för frontfaget och brukar vara vägledande för övriga branschers förhandlingar, likt märket i Sverige. Det nuvarande avtalet mellan det största LO-förbundet Fellesförbundet och arbetsgivarorganisationen Norsk industri löper ut den 31 mars, och för tillfället pågår förhandlingar om ett nytt avtal. Fellesförbundet har

inte kommit med något procentuellt krav utan kräver i stället en krontalshöjning och en särskild extra satsning på lägstalöner. De exakta kraven framförs direkt i förhandlingarna och är inte offentliga. Den 20 februari uttryckte Fellesförbundet att efter år med både hög inflation och ränta kräver de ökad köpkraft, vilket innebär att lönerna måste öka mer än priserna.

Danmark

I dansk industri anger kollektivavtalen främst en höjning av lägstalönerna medan övriga löner förhandlas lokalt på företagen. Det nuvarande avtalet mellan CO-industri och Dansk Industri är tvåårigt och löper från den 1 mars 2023. Den överenskomna ökningstakten för lägstalönerna 2023 och 2024 är 3,5 respektive 3,4 procent. I Danmark gör både arbetstagare och arbetsgivare inbetalningar till pensionen och i det nuvarande avtalet ingick parterna en överenskommelse om att arbetsgivaren ska stå för en större andel av pensionsinbetalningarna.

Finland

Ett nytt avtal för arbetare i teknologiindustrin tecknades i februari 2023. Avtalet gav löneökningar på 3,5 procent 2023 plus ett engångsbelopp på 400 euro. För 2024 bestod löneökningarna av ett allmänt lönepåslag med 2 procent och en lokal pott på 0,5 procent att fördela för arbetsgivaren. De avtalade löneökningarna är på en högre nivå än under de närmast föregående åren. Lönerna i hela ekonomin brukar vanligtvis följa ett liknande mönster som inom industrin.

Tyskland

Det nuvarande avtalet för metall- och elektronikindustrin, mellan IG Metall och Gesamtmetall, löper mellan hösten 2022 och hösten 2024. Avtalet för metall- och elektronikindustrin sägs vara normerande för andra delbranscher men kan skilja sig från de avtalade löneökningarna för tillverkningsindustrin totalt. Den första avtalsmässiga lönehöjningen var tre procent och skedde i juni 2023. 2024 höjs lönerna med 4,8 procent¹⁷. Utöver detta avtalades det om engångsutbetalningar med 1500 euro i februari både 2023 och 2024.

7.6 Sammanfattning

Under 2023 ökade lönerna i svensk industri med 3,6 procent och förväntas öka med 3,7 procent under 2023 enligt Konjunkturinstitutets prognos. Den historiskt höga inflationen medförde att reallönerna sjönk med 5,0 procent 2023. 2024 väntas reallönerna återigen få en positiv utveckling och öka med 0,8 procent, tack vare en dämpad inflationstakt.

Under både den föregående avtalsperioden, 2020–2022, och under 2023 har lönerna ökat i snabbare takt i Västeuropa än i Sverige. Det avviker från tidigare avtalsperioder då de svenska industrilönerna ökat snabbare än de västeuropeiska, med undantag för en avtalsperiod då lönerna ökade i samma takt i Sverige och i Västeuropa.

Industrin normerar i Sverige och sett över hela industriavtalsperioden överensstämmer löneökningstakten i svensk industri väl med löneökningstakten på arbetsmarknaden totalt.

---

¹⁷ I denna siffra ingår en framskrivning av den avtalade löneökningstakten för det fjärde kvartalet 2024.

www.fackeninomindustrin.se